

Megelégedett élet

Hegedűs Imre visszaemlékezései

I.

AZ ÚRRA BÍZZAD SORSOD

Sokszor elhangzik a hívők ajkáról: ez a föld a küzdelem hazája. Valóban úgy van. A Mindenható Isten, amikor életre hívta az embert - az Ő teremtményét- akkor nem ezt a körülményt és sorsot rendelte neki. Az engedetlenség folytán lett ez emberiségnek ez a része. Itt ezen a földön sokféleképpen alakul az emberek sorsa. Beteljesedik a teremtő szava, azt mondta: – Fáradságos munkával és orcádnak verejtékével egyed a te kenyeredet!

Az elégedetlenség sok bajnak forrása

Ez az állapot olyan, hogy a szív nincsen megelégedve vele. Valamilyen formában mindenkit terhel az életnek gondja. De a hívő szívek élete és sorsa könnyebb annyiban, hogy ismerik a Mindenható Isten igazságát. Az atyai szeretetben részük van, és megtanítatnak az Isteni Lélek munkássága nyomán, hogy ezen a földön, ebben az életben és körülmények között, hogyan rendezzék be életüket úgy, hogy az számukra elviselhető legyen. A sok küzdelem így is előáll az emberiség körében, akik nem ismerik a Mindenható igazságát. Ha tudnak is róla, a maguk sorsát önmaguk akarják elrendezni, abban a reményben, hogy az úgy jóra fog kijönni.

De hogyan lehetne jóvá az ilyen gondolat, az ilyen értelem, amikor a világ lelke, e földnek ura bírja a föld népességének szívét, és a maga hatalmában tartja. Akiről úgy van megjelente az Igében, hogy emberöldöklő volt eleitől fogva. Ő kifejti a munkásságát a neki megengedett formában. Mert nem adatott neki hatalom minden lélek felett, hogy azt cselekedje, amit ő gondol az emberi lelkekkel. Az ő munkájával szemben munkálódik az Isteni Lélek az Ő szeretete által.

Isten megáldja az övéit

Aki enged az Isteni Lélek tanácsának, azt oltalmába veszi a Teremtő, a Mindenható Isten, és dolgait, ügyeit úgy rendezi el, hogy sok küzdelemtől mentes lehet, mert bízik az ő hite által az ő Urában, Istenében, és élvezzi azt az oltalmat, melyet a Teremtő nyújt számára. De szükséges ehhez az, hogy az alapigazságnál – mely az Igében ki van számunkra jelenteve – annál álljunk meg, és abban maradjunk meg. Mert az ember önmagának is szerezhet sok küzdelmet. Olyan küzdelmet, melytől az Isteni szeretet, ha engedne a lélek tanácsának, akkor mentesítené őt. Ugyanaz mindenkinek része, ahogy az Ige kijelenti, hogy fáradságos munkával egyed a te

kenyeredet. Igen, de ha valaki úgy érezi, hogy többet szeretne birtokolni abból, amely a jelenvaló életben az ő érzése szerint őt előbbre viheti, hogy azáltal az élete kényelmesebb legyen, akkor abba a csapdába kerül, hogy ő ugyan úgy vélekedik, de számára a teremtő Isten e tekintetben nem nyújt segítséget. Sok olyan dolog állhat elő az ember életében, a hívek életében is, hogy megterheli magát olyan gondokkal, vagy olyan dolgokkal, amelyek befolyásolják őt cselekvési képességében. Befolyásolja őt az Úr szolgálatában, ha abban mélyen elmerül. Így azután olyan nehezen tud eligazodni bizonyos dolgokban, hogyan is rendezze be élete dolgait, hogy az megfelelő legyen.

Fontos a megelégedettség, hogy kárt ne szenvedjünk

Van egy bibliai igei rész, egy olyan tanács, amely úgy hangzik, hogy: nagy nyereség a megelégedés az isteni szolgálattal. Tudjuk azt, a gyakorlati életben, hiszen az élet nem könnyű senki számára, és mindenért külön meg kell dolgozni és küzdeni, hogy valami legyen olyan, ami az életben szükséges számunkra. De felvehetünk olyan gondokat és dolgokat is, amelyek felettébb megterhelhetik a híveket. Látjuk a világban is, némelyek, akik a szorgalom terén elől járnak, sokat szeretnének önmaguknak. Megfeledkeznek arról, hogy az ő munkásságuk nyomán egészségükben is kárt szenvednek. Hányan vannak olyanok, akik idő előtt lerokkannak, szinte munkaképtelenné válnak a szorgalom miatt, az igyekezet miatt. Mert azzal a kevesebbel, amely a létfenntartást, a szükségletet kielégíti, nem elégedtek meg. S akkor döbbenek majd rá, amikor már számukra késő, hogy hiába van már akkor több számukra a földnek javaiból. Nem tudják már ők azt értékelni. Nem gondoltak azzal, hogy az egészség mindennél, az anyagiaknál is, előbbre való. Számos olyan betegség is előállhat náluk, amely majd az utódoknál is jelentkezik. Ahogy az emberi természet öröklődik a gyermekekben, úgy az ilyen természetű betegségek is áttevődnek majd az utódokra. Az atyáknak hiányos életbizonyosága miatt ők is nyomorognak és szenvednek ebben az életben.

A szívnek békessége kiterjed a családra

Milyen hálásak lehetünk mindannyian, akik a Jóisten szeretetében élünk és adatott nekünk értelem, hogy igyekszünk beérni azzal, amit kezünk munkája nyomán nyerhetünk, és úgy tekintünk arra, mint a Mindenható Istennek áldására. Olyan szépen van kifejezve egyik énekünkben: – hogyha a Mindenható Istennek gondja van azokra a kis madarakra, az égnek madaraira, hát hogyne volna gondja az Ő teremtményére?

Megfigyelhető, hogy az olyan családok, akiknél a szülők is már igyekeztek kevéssel beérni, megelégedni, az ő számukra sokkal fontosabb volt a szívüknek békessége, megértő szeretettel való viszonyulása családi körhöz és a kívül valókkal is, akikkel érintkeztek. Tehát olyan szép bizonyosságot nyújtottak, tudtak nyújtani a család részére, hogy a család is akként vélekedett. Vannak persze kivételek. Tudunk arról is, hogy vannak olyan szülők, hívő szülők, akik példamutatóak, szerető szívűek, igyekeznek az Úrnak szolgálni, mégis a gyermekeik közül vannak, akik másmilyen életet választanak, akik nem követik a szülőknek példáját, akik nagyra törekvőek, magabiztosak, az anyagiakhoz nagyon kötődőek. Másokat figyelmen kívül hagynak sokszor. Sajnos ilyen is előfordul. De mégis az eléggé irányadó, ahogy a szülők elrendezik az ő életük dolgait és körülményeit, nagyjából úgy igazodnak hozzá a gyermekek is. Milyen áldásos az ilyen családi élet, ahol békesség van, ahol megértő szeretettel hordozzák egymást, szülők a gyermekeket, a gyermekek pedig tisztelettel és szeretettel viszonyulnak

szüleikhez. Az a körülmény, az az állapot olyan megnyugtató részükre, a szülők részére és a gyermekek számára is. Majd ezt ők is, a következő időben, ha odajutnak, családot alapítanak, ők is tovább adják gyermekeiknek. Ennek a Mindenható Istentől is olyan szép ígérete van. Mert olvashatjuk a Szent Igében azt, hogy az istenfélő szíveknek nemzedékei, a jövő nemzedék az atyákért, mivel tisztelték és szerették az ő teremő Istenüket, ők is az isteni kegyelem áldásában részesülnek.

Az atyák vétkéért...

A mózesi törvény szerint a régi időben úgy volt, hogy az atyáknak vétkéért szenvedni kellett negyedíziglen a születendő gyermekeknek. De az isteni kegyelem kibővülésének idején már ez eltöröltetett, megszűnt. Olvashatjuk Ezékiel prófétánál, hogy az atyáknak bűnéért nem kell szenvedni a gyermekeknek, az utódoknak. Ha hiányosságban találtatunk, akkor a büntetést a Mindenható Isten reánk szabja ki, a gyermekek attól mentesek.

Ma még sok dolgot sokunknak olyan nehéz megérteni, olyan nehéz elfogadni, és olyan nehéz aszerint berendezni az életünket, pedig a Mindenható Isten Igéje tanácsolja azt számunkra, amely által könnyebb lehet ebben a siralomvölgyben és a küzdelemnek hazájában élni. Akik be tudják ezt tölteni, sok nyugalomban és békességben van részük, mert azt, amiben részük van még, csak átmeneti állapotnak tekintik, mert valóban úgy is van, és már olyan megnyugvó érzéssel nyugtázza a Teremő az ő szívükben: – majd lesz ennek vége. Kinek, mikor? Amikor a teremő a számukra, vagy számunkra, a hívek számára elrendelte, eljön az az idő. Az ének is így mondja, hogy: gyorsan folynak napjaink.

Megnyugvó érzés

Én szólhatok arról, hogy az én életem, ez a nyolcvanegynéhány esztendő olyan hamar eltelőnek tűnik. Kezdve a gyermekkorral, voltam fiatal, küzdelmek adódtak az én életemben is. Sok olyan dolog történt, amire nem is gondoltam, de ugyanakkor a Mindenható Istennek szeretete énhozzám is lehajolt. Megismerhettem a Mindenható Isten igazságát és nyerhettem azt a megnyugvó érzést, hogy ez az én sorsom, ezt nekem vinni kell. De az Úr mindezekben megsegített engem.

Áldozunk időt az érdeklődőkre

Szükséges az, ha meghallgatnak bennünket, ha tapasztaljuk azt, hogy szívesen társalognak velünk embertársaink, szomszédaink, vagy rokonaink, akkor áldozunk időt arra, hogy foglalkozzunk velük. Nem erőltetve a dolgot, és nem úgy, mint akik minden módon és

minden eszközt fölhasználnak arra, hogy őket megnyerjék, mert akkor az ő gondolatukat, az ő igazságérzetüket sértené, bántaná. Csak úgy szép móddal, ahogy illő, szerényen, engedékenységgel, irántuk való megértéssel, mert ez mind fontos az ő számukra, és részünkről szükséges gyakorolni velük szemben.

Hiányosságainkat hamar észreveszik

Úgy elhangzik embertársaink részéről, amikor bírálják bennünket, amikor látják a mi életünknek hiányosságát, hogy ők is vannak olyan jók, habár így fejezik ki, mint az, aki szorososan veszi a Krisztusnak követését. Még hívő szülők gyermekeinél is elhangzik esetenként, akik nincsenek a hitben, akik nem hívők, rámutatva valamely hívő lélekre, hogy ő is van olyan. Igen, de az emberi természet olyan, hogy magunk felé elnézőbbek vagyunk. Még fokozottabban jelentkezik önáluk, embertársainknál, hogy a kicsi, apró dolgok fölött elsiklanak, azt nem veszik figyelembe. Nem veszik úgy, hogy az hiba az Úr előtt, mert nincs olyan ismeretük nekik. Az ember pedig olyan, hogy a nagy dolgokra figyel, azt számba veszi, ami komoly dolog, vagy bűneset, ha már így mondom, a kicsi dolgok pedig, hát az olyan, gyakorlatban úgy tetszik nekik, hogy az megengedhető, nem is hiba az. Nem is véték az az Úr előtt. Itt tévednek abban, hogy aki szorososan veszi az Isteni igazságot, ismeri az Evangéliumot, az gondosan figyel a kicsi dolgokra is. De ők ezt nem veszik észre, hogyha valami módon mégis hiányos, vagy valamiben téveszt, azt rögtön észreveszik. Ami annak is bizonyossága, hogy eléggé tájékozottak ők a jó dolgok felől, az Isteni igazság felől, és a Jézus Krisztusnak tanítása felől. Eléggé tájékozottak, ha nem is teljesen mindenben, de mégis van ismeretük.

Nehéz a teljes ismeretre jutni

Sokan olvassák a Szent Írást, embertársaink. Sok háznál megtalálható az Evangélium, és vannak jóra igyekvő lelkek az emberek társadalmában, akik érdeklődnek az igazság felől, szeretnének annak valóságára, teljességére eljutni.

Nem lehet az emberi igazságot az isteni igazság elé helyezni

Az ember olyan természetű, ez ki is ütközik, hogy az ő igazságát akarja az Isteni igazság elé helyezni. Ebbe a hibába esett Izrael népe is. Ezért nem juthattak el a Pál apostol bizonyosságára, a Krisztusi igazságra, mert az önmaguk igazságát, a törvénynek igazságát annyira magukévá tették, hogy semmi módon nem tudtak abból kinevekedni. Nem tudták megérteni, szívükkel átfogni, megismerni, hogy elérkezett annak az időnek a vége, és a törvény által már nem lehet üdvözülni. Az lezárult, mert eljött az Üdvözítő, a Jézus Krisztus, aki megalapította az Ő Anyaszentegyházát, és lehozta az Istennek országát erre földre, a hívő szívekbe. Így ebben az állapotban keményedett meg Izrael népe. De a mai napig is, akik törvényhez ragaszkodóak, hogy mennyire tudják betölteni, vagy mennyire nem, azt nem tudjuk mi. Olyan nagy

buzgalom, olyan szorgalom, igyekezet található Izrael népe közül sokakban. Igyekeznek a törvényt betölteni, igyekeznek a törvény szerint a jelenlegi körülmények között is eljárni. A mai napig él bennük az Isteni ígéret, hogy majd eljön a Messiás, az Üdvözítő, aki elveszi a Jákobnak bűneit.

A választott pogányok száma betelik

Ez a csodálatos fordulat majd be fog következni. Mikor? Nem tudjuk. De Pál apostol olyan bizonyóságot tesz: amikor a választott pogányok száma betelik. Tehát nem lesz már akkor lehetőség tovább arra, hogy megigazulást nyerjenek a pogány népek közül valók. Milyen körülmény gátolja majd ezt? Azt még ma nem tudjuk. De amint Isten elhatározott végzése szerint ez majd lezárul, akkor majd út nyitnak az akkor élő zsidóknak a Krisztusban való üdvösségre. Ahhoz hasonlóan gondolom, mint amikor az apostolok kimentek a nép közé, miután az Isteni Lelket megnyerték, azon az első Pünkösd napon, és prófétálták a megfeszített és feltámadott Jézus Krisztust. Akkor Izrael népe közül, akiknek szívükben az Isteni igazság élt, és várták ezt az időt, annak beteljesedését, azoknak szívük és szemük megvilágosodott azon a napon. Úgy van kijelentve az Igében, hogy ezres számokban tértek meg a Mindenható Istenhez.

Amikor elérkezik majd az az idő, és lezárul a pogányoknak üdvözülési ideje, elérkezik Izrael népe számára az üdvösség kezdete. Akkor ez hasonlóképpen fog beteljesedni. Ha nem is egy napon, de rövid időn belül, mert úgy van kijelentve a prófétáknál, hogy az Isten irgalmas lesz az Izrael népe maradéka bűnének. Megbocsáttatnak a bűnök.

Bizonyságtétel a szekéren

Olyan szép példát tudok említeni az én nagyszüleim esetéből. Ők a 19. században születtek. A nagytata 1845-ben, a mama 1852-ben. Ezen a vidéken, az alföldi részen, akkor volt terjedőben a hit, a Krisztusi hit. Az ő elődeik, szüleik nem ismerték az Isteni igazságot. A maguk módján szolgáltak ők az államvallásnak, evangélikusok voltak. A nagymama, mint fiatal lány, bár felnőtt korú, Tótkomlóson lakott, és Orosházán volt egyik barátnőjével. Az oda utat és a vissza utat is, gyalog tették meg. Akkor még nem volt azokban a 60-as, 70-es években vonatjárat ezen a szakaszon.

Egy olyan férfi, aki már a Krisztusi hitnek vallója volt, megszólította őket hazafelé:
 - Gyertek lányok föl a kocsimra, majd elviszlek benneteket haza!
 Arrafelé igyekezett ő is. Beszélgettek. Majd a férfi beszélt nekik a Krisztusi hitről. Hihető, hogy olyan szép üdvös szavakat említett nekik, ami a mamának emlékezetében megmaradt. De mivel nem volt ott gyülekezet, nem ismert senkit sem a hívek közül, néhány év eltelt, és fiatal korban megházasodott. Házasságra léptek a tatával. De az ő szívében ott volt az a szikra, amit az a férfi neki beszélt a Krisztusról. Rövidesen út nyitott arra, hogy gyülekezet alakult Nagymajláthon, és ők is a gyülekezetbe kezdtek járni. Megtértek rövid időn belül mind a ketten. De ez abban az időben nemcsak az ő számukra volt így lehető, hanem a világ népe közül sokan tértek meg, mert olyan termékeny idő volt az. Fogékonyak voltak az emberek a jó iránt.

A környék gyülekezetei a kezdeti időkben

Az akkori társadalmi rend nyomasztó volt. Majd a 48-as események után eltörölték a jobbágyságot, fölszabadult az emberiség a sok kötelezettség alól, és valahogy olyan termékenyvé vált az idő. Sokan érdeklődtek a hit felől, a Krisztusi hit felől. A következő évtizedekben olyan szép nagy gyülekezetek alakultak, itt ez az orosházi is már a századfordulóra. Hasonló létszámmal bírt a feljegyzések szerint, mint manapság: 150-160 volt a létszám. Nagy gyülekezetek voltak: a makói, az kb. 400-as lélekszámú volt, Vásárhely, Szeged kevesebb, de azt kell a szülői, nagyszülői elbeszélésből megérteni, megtudnunk, hogy a hitnek, a Krisztusi hitnek a terjesztésében ők sokkal szorgalmasabbak voltak, mint manapság mi.

Szoros helyzetek

Közben voltak nehézségek is a hitélet elején, a 19. század második felében, amikor komoly próbatételek alá vetették a híveket, kivált a férfiakat, a katonai szolgálat miatt.. Sokan voltak, akik 8-10 esztendőt töltöttek el, sínylődtek különböző börtönökben. De a Krisztushoz való ragaszkodásuk és az ő hitük olyan erős volt, hogy ezeket a nehéz állapotokat kiállották, valakik számára élő bizonyágtétel végett. Sok küzdelem volt a hívők életében, de az a ragaszkodó szeretet az Úr felé sokaknak szívében megmutatkozott, és így teltek el az évtizedek a hívők életében.

A több szabadság meglepődtséget hozott?

Majd tapasztalható volt az I. Világháború ideje után, hogy már kevesebb volt a világ népe körül az érdeklődő a Krisztusi hit iránt. Jobbára csak a hívő szülők gyermekei jutottak el arra az ismeretre, felismerésre és vágyra, hogy megtérjenek. A II. Világháború után a jelen kor már több szabadságot nyújt nekünk. De úgy látszik, a nagyobb szabadságban közönyösebbek vagyunk, úgy, mint akik talán meg vagyunk elégedve azzal, amit nyerünk, és azzal az állapottal, amely bennünket körülvesz. Talán ez?- nem tudom, jó volna felújítani, ki-ki a maga helyén, ki-ki a maga kis környezetében a világosságot, amelyet nyújt számunkra Isten Igéje.

Meddig jöhetnek még érdeklődő lelkek?

Jó volna felújítani, talán még lennének érdeklődő lelkek, akiknek szívét megfogná az Isteni Ige, a Krisztusi szeretet. Olyan jó volna látni, ha jönnének még a gyülekezetbe érdeklődő lelkek, vágyakozó szívek. Nem tudjuk, hogy az idő erre meddig áll fenn. Lehet, hogy már rövid. Jó volna úgy munkálódni, mint ahogyan az Úr, amikor készült az Ő utolsó jeruzsálemi

útjára, amelyről már csak a Golgotára vezetett az útja, ezt mondta: –Ma még munkálódok, holnapután pedig az én részemre minden elvégeztetik.

Talán így lehetünk az idő múlásában, nem tudjuk, de azt a kis időt, ami még rendelkezésünkre áll, amit még nyújt nekünk a Mindenható Isten ilyen békességes körülmények között, használjuk ki még, először a mi kis körünkben.

A gyülekezet, mint igazi érték

Minden gyülekezetünk az Úr Jézus Krisztusnak gyülekezete. Akik eljárunk gyülekezetbe, akik a Jóisten szeretetét érezzük, élvezzük, mindnyájan hiszünk a Mindenható Istenben és a mi Urunkban, a Jézus Krisztusban, az Ő támogatásában és az Ő üdvözítő kegyelmében. Mégis adódnak a mi életünkben, a mi éltünknek dolgaiban olyan dolgok, amelyek nem egészen azonosak az Igének kijelentésével. Hivatkozok a Jelenések Könyvének első, második részére, amikor János a lélek által megírja azt többek között, hogy az Úr Jézus Krisztus a mi lelkünknek a főpapja, a gyülekezetekben lévő híveknek állapotát hitbéli életüket vizsgálja. Hét gyülekezetről van szó. Egy gyülekezetnél találunk olyan elismerést az Úr részéről, hogy helyén valónak ítéli a gyülekezet állapotát, a híveknek állapotát. A többiekhez úgy szól, van valami panaszom ellened. És akkor Ő, amiben kifogást talál a gyülekezet részére, arról szól.

Öreg néni az árvízben

Egy kis történetet mondok el a gyakorlati életből. Testi dolog, de párhuzamba lehet hozni lelki életünk dolgaival. 1872-ben Szeged városát árvíz fenyegette. Az akkori felkészültséggel a töltéseket erősítették. A családi elbeszélés szerint édesapámnak az apja, az én nagypapám, mint katona, ő is ki volt rendelve a töltésnek erősítésére. Ahogy látták a víznek a növekedését, ahogy felülről folyt lefelé, igen veszélyesnek látszott már akkor az a körülmény, ami azután tragédiával végződött.

Egy idős néni az árterületen a veteményeit szedegette fel. Menteni akarta az árvíz pusztítása elől. Odaszóltak, kiabáltak a néninek a katonák, hogy itt a veszély, talán percek vagy órák, és visz mindent a víz. Mentse az életét! Ez a néni nem tudta felmérni a veszélyt, ami akkor fenyegette őt. Amikor már annyira megsokasodik a víz, és annak súlya alatt valahol megindul a töltés, akkor ott azon a részen menthetetlen minden. Zúdul a víz olyan erővel, hogy magával sodor mindent. A katonák látták, hogy ezt a szegény idős nénit viszi az áradat.

Akkor Szeged városának kétharmada víz alá került, romba dőltek házak. Aki a városból tudott valamilyen módon menekülni, menekült, de sokan ott hagyták az életüket.

Menekülés most

A jelenlegi állapotban az Úr Jézus vizsgálja az Ő gyülekezeteit, és híjával találtatunk sokan a gyülekezetben. Változást kíván tőlünk az Úr. Ezek az idők és ezek az események, amelyek a

jelen időben végbemennek, olyan események, amelyekhez hasonló évezredek óta nem állt elő. Ha mi nem tudjuk felmérni a veszélyt, ami közeledik, akkor annak a néninek a sorsára jutunk. Olyan szomorú szólni erről, de meg kell tanulnunk azt, hogy az Úr az Ő tanácsa által menteni akar bennünket. Nem akarja, hogy elveszünk. Elhangzik, hogy milyen hosszútűró és mennyire szeret minket az Úr. Időt is ad a megtérésre, a megjobbulásra, a változásra. Ahogy összevetjük, a néninek a sorsát, megmutatkozik a mi életünkben is az. Neki érték volt az, ami a földben volt, mert neki szüksége lett volna arra, ami élelmére szolgált. Mi is ahhoz ragaszkodunk, ami múlandó, ami nem ad igazi értéket, ami nyújt a mi szívünknek megnyugvó állapotot. Amikor így áll már a veszély, ilyen magas szinten közeledik az, az be fog következni, az Úrnak türelme a világgal szemben egyszer elfogy. Amikor a mi Urunk Jézus Krisztus megkísértetett az ördögtől, az ördög felmutatta neki: néked adom a világnak minden gazdagságát, mert nékem adatott az, és annak adom, akinek akarom. Amikor hasonlóan annak a néninek állapotához még mi mindig ragaszkodunk a veszendőkhöz, a múlandóért fejtjük ki munkásságunkat. Mennyivel jobb lett volna, ha az a néni megfogadja a tanácsot, otthagyja a földben azt, ami veszendő. Talán az ő élete megmenekült volna ez által. Lelki vonatkozásra nézve nem úgy állunk-e sokszor, mint az a néni testi vonatkozásban állt.

Az Ige által ébresztget bennünket

Gondoljuk át nagyon a mi életünket. Nem tudjuk, mennyi idő van még hátra. De ahogy az Ige számunkra kijelenti, és az Isteni Lélek által értésünkre adja, úgy volna jó, ha többet munkálódnánk lelkünknek nyugodtságáért, békességéért, üdvösségéért és kevesebbet tennénk a jelenvalókért. A Mindenható Isten részéről meg van ígérve a hívek számára, hogy az Úr megőrzi minden körülmények között is az Ő gyermekeit. Az Úr Jézus Krisztusnak szeretete, ha hívek vagyunk Őhöz, nem engedi, hogy mi kárt valljunk lélekben. De ha szunnyadozóak vagyunk, ha még mindig a veszendőkre tekintünk, ha ezek a veszendő és múlandó dolgok előbbrevalók a mi életünkben, mint az Úrhoz való szeretetünk és hűségünk, akkor az idős néni sorsára jutunk. Olyan jó, olyan hálás a mi szívünk, amikor az Ige által ébresztget bennünket a Mindenható Isten. Vegyük tudomásul, hogy ezek az idők már nem olyanok, mint az előbeni idők voltak, ami apáink, nagyapáink, vagy több száz évvel előbeni idők és körülmények. Most már az emberi tudomány olyan magasra növekedett, valóban úgy van, ahogy Pál apostol mondta, a világ lelkének hatalma van a levegőégen. Oda mennek, ahova készíti őket a világnak lelke és pusztítanak, rombolnak, minden lelket az ő hatalmukba igyekeznek vonni még a híveket is. Olyan jó helyt adni a mi szívünkben a lélek intésének, olyan jó, ha tudunk olyan gondolattal és érzéssel lenni, amikor eljövönk az Úr házába: Uram, legyél nekem segítségül abban, hogy megérthessem, hogy elfogadjam és megcselekedjem az igének kijelentését, amelyet hozzám szólsz. Tudnunk kell nekünk azt, hogy mindannyian hiányosságban vagyunk többé-kevésbé, nincsen kivétel, én érzem és tapasztalom magamnál is. A világ lelkének olyan átfogó ereje van, hogy magához vonja a világ népének teljességét, és ostromolja a hívő szíveket is. Ahol gyengeség áll elő, ahol a lélek szunnyadozik, azt a lelket könnyen hatalmába keríti.

Mentség

De van egy mentség, az Úr ajánlja, legyünk hívek őhozzá, őrizzük a mi szívünknek békességét, annak tisztaságát az Ő támogatása által. Ha ez a mi szívünkben erősen él, ha el tudjuk határozni magunkat arra: Uram a te segítségeddel igyekszek megváltoztatni életemnek dolgait, akkor az elkövetkezendő veszedelemtől megment. Úgy leszünk, mint Noé volt a bárkában. Nagynak és drágának tartjuk azt az időt és lehetőséget, amikor itt lehetünk az Úr gyülekezetében, amikor ténylegesen beteljesedik valóban az Úrnak biztató, áldott kijelentése: ha valahol egybegyűltök az én nevemben én ott vagyok közöttetek lélekben. Ne felejtjük az Ő kijelentését: teljes hatalom adatott nékem mennyen és a földön. Ebben a hatalomban bízunk, ennek a hatalomnak az árnyékában lehetünk itt jelen a gyülekezetben, és ez a hatalom véd meg bennünket.

II.

ÉLETEM TÖRTÉNETE

Születésemkor még tartott az I. Világháború

Nevem Hegedűs Imre. 1918. február 19-én születtem a család harmadik tagjaként. Szüleim földművelő paraszt foglalkozásúak voltak. Az első világháború már negyedik éve tartott, amikor édesapám katonai behívót kapott. Édesanyám velem várandós állapotban volt, ezért egy félévi halasztást kért a katonai bevonuláshoz. Olyan szerencsésen alakultak a dolgok, mire letelt volna a fél esztendő, akkorra megtörtént az őszirózsás forradalom. Négy év után a katonák letették a fegyvert, és hazatértek otthonaikba. Nem kellett édesapámnak bevonulni.

Nagymajláthon /Nagyér/ születtem, akkor az volt a községnek a neve. Egy kicsit humoros szólás-mondás volt ott: ha vak ló nem lát, de Komlóson túl majlát.

Román katonák voltak nálunk elszállásolva, két román katona, lovaikkal. Hány hétig, nem tudom, huzamosabb ideig. Már akkor olyan éves körüli lehettem, és a térdükön lovagoltattak. Nem emlékszem erre, csak elbeszélés nyomán tudom. Telt az idő, növekedtem.

Óvoda, iskola

Szerettem óvodába járni, majd később iskolába. Úgy feltaláltam magam a közösségben. Voltak jó barátaim. Első osztályos koromban, mikor az iskolába felmentem, az nem Nagyéren történt. Mi Nagyéren laktunk, ott egyházi iskola volt, és mivel szüleink nem voltak az egyháznak tagjai, egy jelentős összeget kellett volna fizetni azért, ott járhassek iskolába. Ambrózfalván pedig állami iskola volt, ott nem kellett fizetni semmit. Az út 2 kilométer volt, úgy nagyjából. Akkor az iskolai beosztás olyan volt, hogy délelőtt mentünk, délben haza engedtek bennünket, délután megint mentünk, kettőtől négyig volt tanítás. Tehát ezt az utat négyszer tettük meg naponta. Hat-hét éves voltam, amikor kezdtem. Milyen volt az? – úgy megszoktuk azt a menést, egészségileg nem volt az hátrányunkra. Mozogtunk, jó levegőn voltunk, napon, meg úgy tovább. De ahogy összevetjük azzal, ahogy most vannak a gyerekek, azért van némi különbség a kettő között. Iskolába szerettem járni. Az ott tanított dolgokat el tudtam fogadni. Közepes tanuló voltam. A baráti kör kialakult. Olyan természetű voltam, hogy tudtam alkalmazkodni, egyik társamhoz is, másik társamhoz is, nem voltam olyan ellenkező érzésű, akaratos vagy goromba. Nem szerettem verekedni. Voltak olyanok is, akik szerettek verekedni. Nos tehát így teltek az idők, így teltek az évek. A tanulás akkor úgy volt, hogy hat általános osztályt kellett végezni három éves ismétlőiskolával. Ez eltelt.

Korai munkába állás

Az akkori körülmények olyanok voltak, hogy hat éves kor után már munkában voltunk. Volt, akinek saját földjei voltak, ott foglalkoztatták a gyermekeket, ha nem, akkor másnál foglalkoztatták. Így teltek az idők.

Édesanyám munkára nevelt

Úgy visszaemlékezve már kicsi gyermekkoromtól kezdődően szerettem édesanyámat. Négyen voltunk egymásután fiúk a családban. Én segítkeztem abban, amiben egy olyan kis fiú tud segítkezni édesanyjának. Kis testvéreimet gondoztam, szerettem őket. Az én reszortom volt az is, többek között, hogy télidőben a kemencét fűtsem ki. Két kemence volt, két szobát fűtöttünk. Egy idő után olyan gyakorlatra tettem szert, hogy édesanyám, mikor kenyeret sütött – mert háznál sütöttük a kenyeret vagy térsztafélét, kalácsot – biztosan tudta, ha én fűtök, akkor jóra sült a tészta. Abban a dologban is a munka – úgy emlékszem vissza – kicsi gyerekkortól kezdve nem volt terhes. Az olyan természetes volt. Úgy neveltek bennünket. Visszaemlékezve későbbi időre; szerettem a kerti munkákat. Ásogatni is szerettem, de ötven éves korom után még inkább, mint annak előtte.

Édesanyám a hitre is nevelt

Nem jártunk kis gyülekezetbe, ott nem volt az a gyakorlatban. Édesanyám maga köré gyűjtött bennünket úgy, mint a tyúkanyó kis csibéit, és a Szentírásból olvasott. Szépen, az olvasás nyomán elmondta, úgy ahogy neki adódott, és én elhittem azt. Úgy visszaemlékszem négy-ötéves koromig, hogy amit ő mondott, az úgy van. Ez részben talán azért is van, mert szeretettel vonzódtam édesanyámhoz, ennek nyomán alakult ki ez az érzés, ez a gondolat.

Szerettem a gyermekeket

Szerettem a gyerekeket, most is. Most is azt mondhatom, hogy nincsenek terhünkre az unokák. Jönnek. El tudok velük szórakozni, beszélni meg úgy tovább. Mert azt tartom, hogy a gyerekekkel a nekik megfelelő módon kell foglalkozni, és akkor nincsen probléma. Nincsen rossz gyerek, csak gyerekes viselkedésű. Abba bele tartozik sok minden a gyerekek életében, a viselkedésük. Úgy visszaemlékszek; akkor gyalog jártunk mindenhova a faluban, csak a malomtulajdonos fiának volt kerékpárja. Hasonló korú volt, és eljött hozzánk. Jó nagy udvarunk volt. Elkezdünk játszani, tanultunk biciklizni. Ez a vasárnapi napra szólt, délutánra. De a kicsi testvérem ott volt, nekem azzal kellett foglalkozni. Volt már úgy, hogy ringattam, hogy már-már elalszik, kis szemét behunyta, már mentem volna én is ki játszani. Nem lehetett, mert ébren volt a gyerek. Foglalkozni kellett vele. Egy kicsit rosszul esett, de azért nem különösképpen. Szerettem őket, a gyermekeket. A gyermekéveim így teltek el. Hozzáteszem még azt, ha úgy érzik is talán, hogy csak a jobbik részről szóltam, ami történt az én életemben, hát én is gyerek voltam, volt ott sok minden, olyan is, ami nem helyes. ha nem is szólok róla. Ismerjük általában, mi felnőttek, a gyermekeket, hogy milyenek.

A dinnyével való eset

A fenyítés inkább édesapánkra tartozott. Nagyon jeles, emlékezetes alkalom volt, nem tudom, voltam-e öt éves akkor. János bátyám, aki most is él még Nagyéren, ő három évvel idősebb, nagyobb fiú volt. Nem volt kerítés mi és a szomszédunk között. Dinnye volt ültetve a szomszédban. A bátyám eltalálta, hogy hozzunk dinnyét. Nagyon kívánatos volt a dinnye. Úgy is történt, hogy elment és hozott egy dinnyét. Igen ám, csak mikor meg akarta szegni, megvágta a kezét. Elég alaposan bevágta a nagyujját, Sándor öcsémet, mert hárman voltunk ennél az alkalomnál, küldte, hogy hozzon valami kis olyan rongyot, amivel be tudja kötni a kezét. Édesanyám megkérdezte, hogy mi történt, hogy történt. Kiderült minden, hogy a szomszédból dinnyét hoztunk. Ennek az lett következménye, hogy édesapám megfenyített bennünket, engemet meg Jánost, Sándor nem kapott semmit, mert ő még kis gyermek volt, nem tudom, volt-e három éves. Nálunk úgy alakult, hogy nem volt ilyen naponta, vagy gyakran, nem is kellett, nem volt rá szükség.

Én is szeretnék hívó lenni

Ahogy telt, múlt az idő, mindinkább fölerősödött nálam az a gondolat, hogy szeretnék én is hívő lenni. Gyermek, majd serdülő voltam, nem voltam én se jobb, mint más gyermekek. Nálunk a családban az úgy volt, ahogy már az előzőkben is szó volt róla, ritka eset volt az, amikor tetteleg fenyegettek bennünket. Elég volt az, hisz általában szót fogadtunk édesanyánknak.

A háborús időszak kezdetén

Ahogy cseperedtem fölfelé tovább, olyan érzésem volt, hogy a gyülekezet felé kell hajolnom. Az a hit, amit hallottam, az úgy megmaradt az én szívemben. Nálunk akkor úgy volt, hogy a gyermekeket, minket is, nem vitték a gyülekezetbe, nem úgy, mint most, hogy már pólyás korban, vagyis kicsiny csecsemő korban is itt vannak. Itt nőnek fel. Megismerik itt a gyülekezeti életet, ahogy ők bele tudnak abba látni, ez úgy megszokottá válik nekik. Tudnak jóról, tudnak rosszról, sok mindenről, ami történik. Akkor nem úgy volt, mi nem mentünk. Serdülőkorú lehettem, olyan 15-16 éves, mindinkább előjött az én szívemben az a gondolat és érzés, hogy szeretnék én hívő lenni. Igen, de mint általában, ha valaki erre az útra akar lépni, az nem könnyű dolog. Sok mindenről le kell mondani. Akkor már, mint a nyiladozó értelmű fiú, a 30-as évek közepe táján éreztem, hogy a második világháború vészjelei itt-ott mutatkoznak. Mint olyan szemlélő fiatal, tudtam, hogy mi vár énám: börtön, nyomorúság, vagy ami következik, ha én hívő leszek. Ez fog következni. Voltak már előttem korábban idősebbek a faluból, akik nem fogták meg a fegyvert, nem fogadták el a katonai szolgálatot és börtön volt a sorsuk. Vagy két esztendő telt el ilyen vívódásban. Olyan küzdelemmel voltam. Szerettem volna menni gyülekezetbe, és az Úrnak követője lenni, de úgy visszatartott talán az is, vagy más egyéb is. Én sem voltam mentes attól, mint ami általában a felnőtt nemzedékben van; a bűn megerősödik, ilyen is, olyan is, kinek hogy. Az is visszatartott engemet.

Sokat küszködtem magammal, akkor már kezdődött háborús állapot előállni. Németországban Hitler fegyverkezett. 38-ban volt, amikor a Szudétánémet vidéket visszafoglalta Csehországtól. Majd következett Lengyelország. Nagyon jól tudtam, én a gyülekezet tagja leszek, nem fogok fegyvert, annak komoly következményei lesznek. Volt a faluban egy nálam idősebb atyafi, Aklán Pálnak hívták, őt már elítélték, Szegeden raboskodott.

Leteszem a jövő gondját

Majd azután mégis annyira felerősödött ez a gondolat bennem, hogy nem hagyott nekem nyugtot. Elhatároztam, leteszek minden gondot, a jövőt illetően, hogy mi lesz, hogy lesz, nem foglalkozom vele. Gyülekezetbe fogok járni! Ekkor már 18 éves voltam, úgyhogy nem voltam már egészen fiatal.

Az csodálatos volt, amilyen békességes megnyugvó érzést kaptam. Letettem a gondomat. Nem törődtem azzal, nem gondoltam, mi fog következni; úgy sem tudhattam, hogyan fog történni majd a jövőben az én életem. Attól kezdődően, olyan nyugodtan, olyan békességesen telt az idő. Elhatároztam magamban, hogy elkezdem a gyülekezetbe való járást.

1936. karácsonyának első napja volt. Készülődtek a szüleim a gyülekezetbe. Mondtam édesanyámnak, én is szeretnék elmenni. Olyan megható volt, könnyezett. Elmentem velük.

Egy kis gyülekezet volt a nagymajláthi, olyan 25-30 taggal. Fiatalok nem igen voltak, csak középkorúak, idősebbek. Ahogy beléptem a gyülekezetbe, megragadta a figyelmemet az a csendesség. Némelyek olvastak, mások hallgattak gondolataikba merülve. Olyan gondolat adódott a szívembe, hogy itt van az Istennek igazsága, és semmi kétely nem volt tovább az én szívemben afelől, hogy valóban úgy van.

Eljutottam

Én voltam a gyermekek közül a családban az első, aki gyülekezetbe kezdtem járni. 1937 októberében jutottam el. Örültek a testvérek, és én is örültem. Rajtam kívül nem volt senki fiatal, de úgy feltaláltam magam a testvéri körben. Nem egészen egy év telt el a felvételemig. Mintegy 30 körüli taglétszámú volt a nagymajláthi gyülekezet. Elég békeséges kisebb gyülekezet volt, a Sámsoni Gyülekezettel szoros kapcsolatot tartottak. Időközönként látogatták egymást. Ha valami esemény volt, meghívta egyik gyülekezet a másikat. Így telt az időnk.

Mi tízen voltunk testvérek. A Jóistennek olyan szerető kegyelme volt rajtunk, hogy mind a tízen megtértünk. Én voltam az első megtérő.

Szakmát tanulok

De nem sok idő telt el, mikor olyan gondolatra jutottam, hogy szeretnék tanulni. Úgy is lett, kereskedő tanuló lettem Orosházán, 1937. legvégén, ahogy eljutottam, nem olyan soká, a Darvasi néninél. Lesetár utóda néven volt az üzlet, de őzv. Darvasi Sándorné vezette, a férje akkor már nem élt. Két éves időre mentem el tanulóknak. Ez a két év 1939. decemberében telt le. Úgy mondták az illet, kereskedő gyakornok. Így nevezték meg az ilyen szinte felnőtt tanulót. Vizsgát tettem, hivatalosan fölszabadultam, kereskedő lettem. Egy évet dolgoztam még kereskedésben, mint segéd.

Bevonulás

1940. február elsején be kellett vonulnom Orosházára a gyalogsági laktanyába. Akkor az határvidéki laktanya volt, így mondták, a sarki laktanya. Akkor már állt a háború, 40-ben már egy sor európai államot leigázott, vagy megszállott Németország. Franciaországot is többek között. Nagyon szoros volt az állapot, elég komolyan vették a katonai hatóságok azt, ha valaki megragadta a fegyveres szolgálatot.

Nem fogtam fegyvert

Az első nap, a második nap azzal telt el, hogy ismerkedtünk a környezettel. Megkaptuk a katonaruhát. A harmadik napon már próbálövészetre kellett mennünk, sorakoztattak bennünket. Egyenként elmagyarázták a fegyvernek a használatát, a tárnak a behelyezését, a fegyvernek az elsütését. Mikor rám került a sor, én jelentettem a szolgálatvezető őrmesternek, hogy hitbéli meggyőződésemmel fogva nem tudom elfogadni a fegyveres szolgálatot. Nagyon meglepődött az őrmester. Háromszor fölszólított egymásután, hogy elfogadom, vagy nem fogadom? Én mind a háromszor nemet mondtam. Az lett a következmény, hogy derékszíjat le kellett csatolni. Gyerünk a katonai fogdába, helyőrségi fogdába! Másnap kihallgatásra kellett menni. A századparancsnok hallgatott ki. Hasonlóképpen jelentettem, hogy mi oknál fogva nem tudom a fegyveres szolgálatot elfogadni. Próbált rábeszélni, hogy gondoljam jól át, mi jár azzal. Nem túl sok beszéddel, de próbált volna rábeszélni, fogadjam el a szolgálatot. Én csak nem fogadtam el. Visszakísértek a fogdába.

Fogdában

Télidő volt, 1940. február eleje, három hetet töltöttem ott. Deszka pricc volt, fejbánkos is, srégán kialakított deszkából. Két pokrócot kaptam, ez volt a takaróm. Nagyon hideg nem volt bent, mert délutánonként mindig betűzeltek az örök. Rendszeresen lehozták az ennivalómat a katonatársaim, azok közül, akikkel együtt vonultam be. Így telt az idő. Egyszer-kétszer még fölhívtak, próbáltak volna rábeszélni, hogy mégiscsak fogadjam el a katonai fegyveres szolgálatot, mert ennek olyan következménye lesz, hogy börtönbe tesznek. De csak nem voltam hajlandó. Az irataimat elküldték Debrecenbe. Ott volt a 6. hadtest ügyészsége és a hadtest börtöne is.

Debreceni börtön

Egy reggel jelezték, hogy most már elkísérnek Debrecenbe. Meg is történt. Reggel indultunk, Szajolig mentünk, ott várni kellett, majd azután Szajoltól tovább Debrecen felé a Pest felől érkező vonattal. Elég körülményesen jutottunk oda, mert csak másnap hajnalban 5 óra tájon érkeztünk meg Debrecenbe, a fogházba. Az őrszobán voltam addig, míg 7 óra körül elkezdődött az irodában a fölvétel. Amikor a foglyokat bekísérik, akkor az irodába kell nekik bemenni. Ott számba veszik az adatait, meg ami azzal jár. Az volt ott a rendszabály. Az őrszobán voltam addig, míg nem kellett menni az irodába.

Ez a büntető intézet egy E alakú épület volt. Az utca felől való részben volt a főfoglárna lakása, konyha, majd beljebb az irodahelység. Egy három méter széles folyosó volt, 120 méter hosszú összesen, és arra nyíltak sorban a zárkák. A rendszabály szerint, ha valakit valami okból hívtak az irodába, míg rá került a sor, addig a falhoz kellett állni, szembe a fallal, a folyosó falával. A bakancsunk orra érje a falat, arccal a falnak. Ott semmit nem lehetett csinálni, csak azt, amit mondtak. Hát ez a börtön!

Majd megfűszerezlek én!

Vártam soromra. Egy jó negyedórát vártam. Szólítottak. Az irodaajtó balra, a folyosóra nyílt, tehát közel volt. Bemegyek. Vitéz Varga Pálnak hívták a főfoglárt. Ez alhadnagy volt, olyan 60 körüli férfi, elég magas, kopasz és igen kemény, szigorú tekintetű és szándékú ember. Kérdezi:

- Mi a foglalkozása?
- Kereskedő, fűszeres.
- Majd megfűszerezlek én téged itten, majd viszed a küblit!

Ezzel fogadott. Ilyen furcsa dolog, – pislogtam egy kicsit, szorongtam is egy kicsit, mert annyira ismeretlen volt nekem. Nem voltam én olyan helyen annak előtte sose. Felvette az adataimat – eltelt egy jó félóra – egyeztette a beküldött írásbeli jelentéssel. Négyszemélyes kis zárkában helyeztek el. Ott úgy volt, hogy minden zárkának volt szobaparancsnoka, az a foglyok közül került ki, akit a vezetőség, a kulcsárok – így nevezték a felügyelő személyzetet – kijelöltek. Ennek a szobának a parancsnoka egy roma fiatal volt, korombeli. Alcsi Pistának hívták. Elég goromba gyerek volt: Tudtam, hogy alkalmazkodnom kell hozzá is, nehogy összetűzésbe kerüljek vele. Ő erősebb, mint én, meg nem vehetek elégtételt vele szemben. Ott, ami rend volt, ahhoz nekem igazodni kellett.

Fogházi napirend

Teltek a napok, nem volt probléma külön, úgy megvoltunk. Ott úgy van, hogy az ember jön, kérdezik: –no hát mi újság, hogy vagy, mit csináltál? Kérdezzeték, egyik a másikat. Már hozzá is tud saccolni, aki már régebben bent van, miért mennyi jár. Nem olyan sok idő múlva egy közös zárkába tettek. Összesen 33 zárka volt, ebből 5-6 volt a közös zárka mintegy 20-25 személyes, a többi 4 személyes. Mindegyiknek az ajtaja erre a hosszú folyosóra nyílt. Reggel 6 órakor volt az ébresztő. Zárkánként engedtek ki bennünket a felügyelők. Félmeztelenül mehettünk ki. A folyosó végében volt a fürdő, a mosdó. Ott le kellett mosakodni. Igyekezni kellett. Amikor kész volt, akkor visszamentünk a zárkába. Nyitották a másik zárkát. Azután következett a reggeli.

Fogházi étel

A reggelink 3 deci rántott leves volt minden nap. Mi foglyok a katonai koszt pénznek csak az 50 %-át kaptuk. A katonai koszt pénz sem volt sok, a katonák igencsak mindig éhesek voltak. Nekünk, meg amit annak a feléből ki lehetett hozni, az jutott. Minden nap rántott leves zsír nélkül pirított liszttel. Csak napi 8 gramm zsír volt kiírva papíron személyenként naponta. Nagy kondérokban főztek, bele tették azt a kis zsírt, a tetején úszott, ami volt. Aki később kapott, annak meg már vagy volt, vagy nem volt. Mindig éhesek voltunk. Vacsora nem járt, vacsorát nem kaptunk. Az volt a házirend.

A kenyeret megkaptuk reggel. Katonai pékségben sütötték, 2 kilós veknik voltak. Hosszában elvágták középpütt, és keresztül még két helyen. Így kijött az a 30 deka körüli adag.. Hat szelet volt egy vekniből. De mindig úgy láttuk, hogy a másiké nagyobb. Sokat koplaltunk. Van egy olyan közmondás, hogy: – az éhes disznó makkal álmodik. Mi is úgy voltunk, hogy sokat beszélgettünk arról éhségünkben, hogy valamikor otthon ez nem úgy volt. De annyit elértem vele, a magam részéről, hogy a továbbiakban nem voltam sose nagyétkű.

Jó alvás éhes gyomorral

Eltelt 3-4 hónap, mire valamennyire ráálltam az ott kapott kozsra, úgy, hogy nem voltam kízóan éhes. De a kenyéremet én sem tudtam az ebédnél tovább meghagyni. Megettem, vacsorára már nem volt semmi belőle. Visszaemlékszek arra, hogy olyan jókat tudtunk ott aludni. Azért, mert üres volt a gyomrunk, vagy nem tudom miért, de olyan jókat aludtunk, hogy még itthon sem tudtam úgy aludni.

Alantas munkára fogva

Visszatérek arra, hogy: majd hordod a küblit! Hát a kübli, az volt az éjjeli edény. A zárkákban volt a sarokban egy kis, olyan négyzetméternyi, elkerített hely deszkából. Rendes kis ülőke volt hozzá, és 30 literes kétfülű vasfazekak voltak éjjeliedényként. Abba végeztük minden dolgunkat. Ezt naponta háromszor ürítették ki. Mindjárt fölkelés után, ebéd után, és este még egyszer. Ez úgy történt, hogy soronként, ajtónként ment a felügyelő személy, kinyílt az ajtó és akkor odavittük, kívül tettük az ajtó mellé. Erre a munkára minket osztott be az a főfoglár, aki úgy szólt, „majd megfűszerezlek én”. Voltunk ott bent jó néhányan hívők. Én a Szarka Sándor bácsival voltam párban erre a munkára. Ő nálam idősebb volt. Nagyon kellett vigyázni, mert sokszor úgy volt, hogy csak egy ujjnyi híján tele volt, és ha siettünk vele, vagy egyik oldala megbillent, akkor az kilötyt. A betöltésnél megint nagyon óvatosan kellett bánni vele, mert a WC kagyló lefolyónyílása sokkal keskenyebb volt. Nem volt szabad sokat önteni egyszerre, mert különben visszacsapódott. Néha megtörtént! Ilyen munkánk volt. Ki kellett öblíteni, és visszavinni az ajtóba. Mikor ez így megtörtént, akkor nekünk föl kellett mosni ezt a 120 méter hosszú folyosót. Juta zsákdarab volt a felmosó. Vödörrel hordtuk a vizet.

Ez volt az, amit a főfoglár mondott: - majd megfűszerezlek!. Hát megfűszerezett!

Úgy voltunk vele, mi tudtuk, hogy miért vagyunk ott bent. Nem csináltunk ebből különös problémát magunknak. Ha ez a feladatunk, akkor végezzük a feladatunkat, csöndben, hallgatással. Ez naponta háromszor történt.

Foglalkozások

Reggeli után, 8 órakor, ki kellett menni az udvarra foglalkozásra. Hosszú udvar volt, lehetett vagy 150 méter. Elég keskeny volt. Futással kezdődött, futni kellett 3-4 kört, az kiadott több mint egy kilométert. Majd alaki kiképzés következett. Az abban állt: jobbraát, balraát, hátra arc, díszmenet, tisztelgés, tiszteletadás. Ez két óra hosszáig tartott. Télen, nyáron egyformán volt. Ha nagyon rossz idő volt – fergeteges hófúvás – akkor nem mentünk ki. De ha csak egy kicsit esett az eső, csak úgy szemerkélt, akkor mentünk. Ha hóesés volt, akkor is. 11-kor bementünk. Nekünk föl kellett mosni a folyosót, mert mivel sokan voltunk, bepiszkolódott.. Kb 200 fő volt a létszám. Azt megcsináltuk ebéd előtt.

Az ebédelés azután úgy volt, hogy egy négyzetméternyi fából kialakított tálcánk volt, abba raktuk a csajkákat. Behozták a folyosóra kondérokban az ételt, és mérték az adagokat. Megvolt az ebéd.

Elméleti oktatás

Délután még volt elméleti oktatás. Kivittük a padokat. Kihordtuk sorba a folyosóra. Volt ott egy altiszt, aki a szolgálati szabályzatot ismertette velünk. Kinek volt arra szüksége? Nekünk? Rendelet volt, azt csinálni kellett! De, hogy egy kicsit változatosabb legyen a foglyok sorsa, aki hátul ült, az előbbre ülőnek a fülét megfricskázta. Előre kellett nekünk nézni, az előadó előttünk volt, azt nem lehetett tudni, hogy ki volt, aki megfricskázta azt a vézna fülünket. Mert a megfiheredett sovány fülünk olyan érzékeny volt.. Én nem igen kaptam ilyet, de sokan kaptak. Ez szórakozásféle volt, az előadó meg bosszankodott, mert halk morajjal, elfojtott nevetéssel járt. Mókás dolog volt. Két óra hosszat tartott ez a foglalkozás.

„Szabadidő” a zárkában

4 óra után bementünk a zárkába. Takarodó csak este 9-kor volt, előbb lefeküdni nem lehetett. Főnt kellett lenni. Hogy telt az idő? Ahol sok ember van, ott mindig van, aki gyengébb, azt molesztálták. Vicceltek, tréfáltak, játszottak, malmoztak, mindenfélét csináltak. Én ezekben nem vettem részt. Azt láttam, hogy ezektől nekem távol kellennem. Szépen csendben megvoltam.

A többi hívó

Csak magam voltam ott hívó a zárkánkban. De másokban voltak, 5-en, 6-an lehattunk. Reményi Károly, ő idősebb volt nálunk, a fiatal Károlynak az édesapja. Ott volt Sámsonból Godó István, ő is kicsit idősebb. Szeghalomból Tóth Máté, Tóth Jolikának, aki itt van az öregotthonban, az édesapja. Volt egy másik idős bácsi, olyan 50 év körüli, Tóth András, ő pedig juhász ember volt, kis alacsony ember. Kunágotáról volt egy atyafi, az is olyan idősebb, családos ember volt már. Együtt nem voltunk, csak külön-külön zárkában. Aztán volt egy Sotus Pista nevű fiatal, korombeli. Ő pedig az ügyészségre járt dolgozni, takarítani. Reggel elment, a napja úgy telt.

Így voltunk Debrecenben. Elég kemények, gorombák voltak a felügyelők. Minket úgy szólítottak, hogy szekta, nem mondták a nevünket. Szóval, nagyon ellenszenvesek voltak velünk szemben, de tetteleg nem bántottak, csak acsarkodtak ránk. Mi megszoktuk ezt, tudomásul vettük, nem csináltunk gondot belőle magunknak.

Közben annyira megszaporodtunk már Debrecenben a börtönben, hogy kevés volt a hely.

A következő börtön: Szeged

Átutaltak engem, meg többeket Szegedre a Béka utcába, ugyancsak a katonai börtönbe, ott is volt katonai börtön. Ott valamivel jobb volt a körülmény. Úgy volt, hogy reggel kinyitották a zárkaajtókat, és mindenki mehetett vécére, elvégezni a dolgát, azért volt ott is, bent is, mert ugye azután bezárták azt is délig, nem volt mozgás, de erre adtak egy óra hosszát. Ott sokan voltunk hívők. Voltunk tíz-tizenketten Érsekcsanádrról, de voltak helybeliek is Szegedről, meg Bajáról jó néhányan.

Munkalehetőség

Ott már a foglyok egyrészét foglalkoztatták. Volt papírtasak ragasztó részleg, ahol voltak vagy negyvenen. Azt a kereskedelemnek készítették. Akkor még nem volt elterjedve a csomagolt árú, hanem a kereskedésekben az árút ilyen papírtasakokba mérték ki. Különböző nagyságúak voltak azok, negyedkilós, félkilós, meg úgy tovább. Jártak ki az ügyészségre dolgozni is jó néhányan. Ketten-hárman a sportpályát tartották rendben.

Én is az ügyészségre jártam, ketten-hárman mentünk ki néhányszor. De volt olyan, aki hónapokon át ott dolgozott. Én csak úgy időlegesen, valami oknál fogva mentem ki.

Letelt a 14 hónap. Egy kicsit a koszt is jobb volt, nem volt ennyire nagyon gyenge, mint Debrecenben. Letelt az időm, kaptam menetlevelet, vissza kellett menni nekem a csapattestemhez a szegedi börtönből az orosházi laktanyába. Én tudtam, mi lesz a következménye ennek.

Szegedről szabadulva

Reggel indultam Szegedről, már 10 óra tájban itt voltam Orosházán, vagy tán hamarabb is, nem tudom. De nem mentem be a laktanyába. Elmentem haza! Engem újra csak bezárnak, hát megkockáztatom azt a napot, hogy elmentem haza. A mezőhegyesi vonatra fölszálltam és el is mentem egyóra tájban hazaérkeztem délután, ebéd után.

Megvolt az öröm, szüleim örültek. Tudtam, mi a tennivalóm, nekem be kell másnap menni a laktanyába, mert ha nem, akkor a csendőrök jönnek értem, és az nem lesz nekem jó.

Folytatás Orosházán

Így aztán szépen visszajöttem, jelentkeztem. Azzal álltak elő, hogy nekem ez az idő nem számít be a katonaidőmbe. Két éves volt akkor nekem a szolgálati katonai időm. Én megintcsak nem fogadtam el a fegyvert, így kezdődött minden előlről.

A körletfogdába vittek, de akkor már jó idő volt, mert április volt, ez 1941 áprilisában volt. Ez éppen abban az időben volt, amikor a Délvidékre a magyar hadsereg bevonult. Visszavették a délvidéki részt, meg Erdély egyrészét.

Megint Debrecen

Azt szokta mondani a főfoglár, Vitéz Varga Pál, a visszatérőnek: – Te tekergő, már megint visszajöttél? Nekem is mondta:

- Hát visszajöttem.
- Na, majd elrendezzük a dolgodat

Előlről kezdődött minden. De már akkor volt némi ismeretem. Debrecenben már voltam, Szegeden is voltam börtönben. Már nem volt előttem a börtönélet olyan idegen. Tudtam, mint van ott. A személyek nem mind ugyanazok, egyrésze az, más része nem az, de az már mindegy.

Megbízatásom lett

Nem olyan sok idő múlva engem a főfoglár, megbízott a börtönudvar takarításával. Azt nekem minden nap föl kellett takarítani. Volt nekem egy nyírfasöprűm, arra alkalmas eszköz. Az is tennivalóm volt, hogy a börtönudvar végső részén volt egy kis, verembe beépített, tyúkház. A felesége tyúkot tartott ott, 10-11 tyúkot. Azokat is nekem kellett elrendezni. Ha nagyon hideg volt, akkor egy kicsit lementem, ott jobb idő volt. A tyúkok meg kint kaparásztak össze-vissza, meg volt egy néhány bent is. Ott már nem kellett nekem a folyosót mosni, emilyen munkám volt.

Megint sokan

De ott is az lett a helyzet, hogy megintcsak szaporodtunk. Háborús állapot volt. A fiatal katonák közül voltak olyanok, akik olyan büntényt tettek, ami nem volt nagyon súlyos, egy év, másfél év, kinek mennyi, és akkor nem kellett kimenniük a frontra. Akkor már 1941. júniusában megtámadta Hitler, Németország az oroszokat.

Következő állomás: Pécs

Szegedről Pécsre vittek engem. Frigyes laktanyának mondták azt, mert a büntető intézet annak a területén volt. A laktanyából lezárt rész volt. Nagy szigorúság volt. Pécsen Bíró Istvánnak hívták a főfoglárt, tiszthelyettes volt, rettentő katonás ember. A jó oldala meg az volt neki, hogy 4 deka zsírt írt ki naponta minden személynek, a foglyok részére. Az ételek elég jó kis ételek voltak, vacsorát ott sem kaptunk, de jó volt a reggeli is, jó volt az ebéd is. Ott szintén voltunk elég sokan hívők, nyolcan-tizen. Reményi Károly is ott volt már akkor, őt

előbb vitték el. Ő a börtönirodán írnok volt. Bodó Illés börtön raktárában volt raktárkezelő. A főszakácsot, aki a konyhán volt, Bolyáki Dánielnek hívták, ő nagyecsedí.

Tiszti szolga lettem

Eltelt egy jó félév, akkor engem beosztott a főfoglár – a Bíró – arra, hogy a fogoly tisztek tiszti szolgája legyek. Voltak bent fogoly tisztek is a börtön területén. Külön kis épületrészük volt, 3-4 szoba. Ezeknek lettem én a szolgájuk. Az volt a tennivalóm, hogy a kosztjukat levittem. A csajkájukat elmostam, a szobáikat rendbe tettem. Ezzel eltelt naponta egy óra hossza, néha még kettő is.

Tészta gyúrás, nyújtás

De még azzal is megbíztak, hogy amikor tésztanap van, segítsek a szakácsoknak. Hetenként kétszer volt a foglyok részére kifőtt tészta. Ketten voltak szakácsok, ilyenkor nekem is be kellett segíteni a tészta előállításába. Úgy emlékszek vissza, 40 kiló lisztet dolgoztunk fel hárman tésztnak, tojás nélkül. Persze a Bolyáki bácsi jó keményre állította össze a tésztát. Nem lehetett puhára hagyni, ha puha lett volna, akkor a főzőlében még puhább lenne. El lehet képzelni, hogy azt a 40 kiló lisztet hárman nyújtófaival nyújtottuk. Volt hozzá hosszú asztal. Fölkeltünk 4 órakor, és szorgalmasan csináltuk. Annak délre kész kellett lenni.

A főfoglár minden délben katonásan, de csak néhány perccel, 4-5 perccel előbb bejött. Kanállal vettek ki tányérkába az ételből. Megkóstolta. Az volt a jelszó a katonaságnál: – elég meleg, elég sós, ki lehet osztani! Ő is eszerint járt el. Akkor már javult a helyzetem, mert bejáratos voltam a konyhára, nemcsak a tészta napokon, hanem minden nap mentem. Ha nem csurrant, csöppent, mindig volt egy kis felesleg, akkor már éhségnek nyoma sem volt.

Anyagbeszerző lettem

A feladatom az is volt továbbá még, hogy egy őrral minden nap kimentem a városba, és a foglyok részére a tisztítószert, fogkrémet, levélborítékot meg ilyesvalamiket, mi szükséges volt, megvettem. De az altisztek, a felügyelő személyzet is megkért, hogy: – Hegedűs, adok pénzt, aztán, ha kapsz vajot, vagy olyas valamit a városban, hozzá. Azt nem lehetett kapni, csak úgy néha, nem volt általánosan, már akkor 1943 volt. Ha kaptam, vettem. Az volt az utasítás az őrkatonára részére: – menjen ezzel az emberrel, ahova megy, egymás mellett menjenek, ne kísérje! Mentünk egymás mellett. Én tudtam, hogy hol mit kell rendezni, intézni.

A főügyész autóápolója

Azon kívül még az is volt, hogy a főügyésznek – Dr Búza Kissnek hívták, őrnagy volt a hadtest főügyész – volt egy kocsija, egy olasz autó. Nagyon pedáns volt a kocsijára. A garázsa a börtönudvar hátsó részén volt, egy külön elkerített helység. Nekem azt le kellett ápolni. Volt hozzá mindenféle kellék. Lemosni szépen, annak mindig rendben kellett lenni, gumijait lekenni kívülről. Időm is volt hozzá, nem volt semmi probléma.

Virágkertész is lettem

Még egy feladatomból volt: A főfoglár a polgári életben virágkertész volt. Építtetett ott magának egy 7-8 méter hosszú virágházat. Délfelé széles lapos tetővel, északra pedig csak olyan másfél méteres tetővel, de bélelve volt a tető is. Azt télidőben nekem fűteni kellett. Egy hosszú vízszintes kemence volt benne. A kemencetüzelő ajtó kívül esett a virágházban. Gondozni kellett a virágállományt. Több ezer darab muskátli volt benne, meg ilyen-olyan virág, sokféle virág. Neki ez volt a bogara, a passziója, hogy ezt csinálta, csináltatta. Ingyen munkása voltam neki ehhez.

Béke helye a háborúban

Kezdett ott eléggé kedvezőre kialakulni a helyzetem, nekem, de többünknek is közülünk. Többször volt úgy, hogy délután, mikor tartott a csuklógyakorlat, akkor azt mondta nekem a felügyelő – eredj a tisztedre, rendezd! Akkor nekem nem, kellett részt venni. Ez a második tétel két és fél év volt, amiből nem egészen egy évet Debrecenben töltöttem, a többi pedig Pécsen.

Olyan különös gondviselésnek vettük mi, akik ott voltunk, hogy 1943-ban – amikor komoly harcok voltak, és úgy tudom, már visszafelé jöttek az oroszok a Szovjetunió területéről – a frontra menő munkásszázadokat alakítottak ki. Ezekbe elég számosat a foglyok közül is beválogattak, akit a vezetőség jónak látott arra a célra. Ezeknek a munkásszázadnak az volt a feladata - hasonlóképpen, mint a zsidókénak – hogy segédszolgálatot lássanak el. Árkokat ástak, szállításoknál segítkeztek. Nekik nem adtak fegyvert a kezükbe.

Azt mondta a főfoglár: – titeket nem engedlek ki, szükség van rátok. Milyen gondviselés volt az Úrtól részünkre, hogy nem kellett kimenni Oroszországba. Az a borzasztó tél, ami ott volt, meg a harcok, amik ott voltak! Így tel el az idő, a két és fél év.

Harmadszor elítélve

Amikor letelt, akkor megint kaptam egy menetlevelet, vissza Orosházára, és folytatódott tovább az előbbi.

Megint elítéltek, de már akkor 7 évre. Az első kettőt már letöltöttem és kezdtem a 7 évet. Nem voltam túl nagyon lehangolva emiatt, valahogy úgy meg tudtam magam nyugtatni azzal: ez az én sorsom, tudom, hogy miért van ez énrám mérve, miért kell ezt nekem tenni. Elég

kiegyensúlyozottan, békességesen igyekeztem eltérni azt, amiben ott részünk volt, nemcsak nekem, a többi fogolyoknak is. De nekünk hívőknek kiváltképpen, mert ránk haragudtak.

Nem olyan sok időt ebből megint Debrecenben töltöttem el.

Szamosújvár a negyedik börtönhely

Elirányítottak, engem meg Godó Istvánt, Szamosújvárra. Az Erdélyben van, Erdélynek 40 évre Magyarország visszakapta egy részét. Szamosújvár kb 80 kilométerre volt Kolozsvárhoz, azon túl. A Szamos folyó folyt a városon keresztül. Az egy öreg régi börtönépület volt. Úgy mondták, hogy valamikor Rózsa Sándor is, az egykori betyárember, is itt töltött valamennyi időt. Elég nagy börtöntelep volt. Közel ezren voltunk ott különböző okokért elítéltek. A börtönnek volt gazdasága is, sok hektár – 100 körül, vagy több is – azt a foglyok munkálgatták. Ki voltak oda rendelve, jószágot tartottak, disznót is hizlaltak.

Kukoricát daráltunk

Ahogy oda érkeztünk, engem, Godó Istvánt, meg két Jehova tanút – ők idősebbek voltak nálunk – beosztottak bennünket egy cellába, ahol a jószág részére kézi hajtású daráló géppel daráltuk a takarmányt: kukoricát, árpát, búzát. Azért minket osztottak oda, mert mikor kezdődött a munkánk, akkor az illető, aki kiadta ezt a szemes terményt, lemérte súlyra, és mikor leadtuk a darát, annak is lemérték a súlyát. Az előbbieket, akik oda voltak beosztva, 2-3 kilóval mindig kevesebb darát adta le, mint amennyinek lenni kellett. Nagyon élelmesek a foglyok! Valahogy kicsempészték a társaiknak, vagy valamit csináltak vele, mert annak nem lett volna szabad annyi híjával lenni. Az igazgató ismert az iratainkból bennünket, azért minket osztott be, hogy ne álljon elő ez a hiány.

Az éhség minket is csak arra vitt, hogy mi is megpróbáltuk. Volt bent egy dobkályha, amelyben tüzelgettünk. Április hónap volt 1943-ban, de még hűvös, mert a méteres falak nehezen melegedtek át. Még nyáron sem volt meleg. A dobkályhán egy maroknyi kis kukoricát pörköltünk, megdaráltuk, azt megettük. Nagyon jól esett. Beszéltük Godó Istvánnal, hogy ilyet, ha kiszabadulunk, és otthon ehetnénk, nem is kéne főzni, annyira kielégítő volt az nekünk, Úgy éreztünk, hogy beérnénk azzal. Nem volt ez folytatva, csak megpróbáltuk, hogy milyen.

Az igazgató házimunkása

Nem tudom, mennyi idő telt el, egyszer hívat az igazgató engem az irodába, Dr Debreceni Jenő volt név szerint. Egy nagyon kiegyensúlyozott, helyesen gondolkodó személy volt. Ami a foglyoknak rendelkezés szerint járt, azt megadta. Nem vont el semmit tőlük.

Megkért engem, hogy kimennék-e házi munkásnak az ő lakására. A házimunkás teendőit én már ismertem, mert közülünk való volt Pécsen is a házimunkás. Az volt a tennivalója, hogy a ház körül, a lakáson kívül, ami férfimunka ott előadódott, azt el kellett végeznie. Azon fölül

pedig még bent is, amire egy férfi alkalmas, segítkezni kellett. Nekem is ez lett a feladatomban. Az igazgatónak, de nemcsak az igazgatónak, hanem a tisztéknek, az őrszemélyzetnek a lakásai is a börtönépülettel szemben lévő oldalon voltak. Csak az utca volt a kettő között.

Az lett a feladatomban, hogy három kis gyerekükkel kellett foglalkozni: a 8 éves Jenőkével, a 3 éves Jucikával és a másfél éves Jancsikával. Hamar föl találtam magam köztük. Szeretek a gyerekekkel foglalkozni. Meséltem nekik, meg együtt játszottunk. Úgy összebarátkoztunk, én úgy szerettem azokat, mintha az enyéme lettek volna, kis ártatlanok voltak. Ölembe vettem őket, meg is puszilgattam. Játszottunk.

Nekem az is feladatomban volt, hogy a Jancsika pelenkáit ki kellett mosnom. Akkor nem volt még mosógép. Én ingyen munkás voltam, de ezzel szemben nagyon méltányosak voltak. Kaptam reggelit és ebédet náluk. Olyan szép mértékkel ugyan, de nem az ő asztaluknál. ehettem. Az igazgató úr hazajött délben, csak átsétált. Akkora a nagyságos asszony – úgy kellett szólítani –, megterített. Nekem volt egy kis asztalkám kicsit arrébb, én is megkaptam az adagomat, én is elfogyasztottam ott velük.

Az is munkám volt, hogy a nagyságos úrnak – mert így kellett szólítani az igazgató urat – a ruházatát lekefélttem, a cipőjét kipucoltam. Az előszobában volt a fogas, arra volt felakasztva.

Emeleten laktak. A lépcsőházat, meg az előteret nekem minden nap föl kellett mosni, meg még a konyhát is. Annak fehér hajópadlója volt festés nélkül. Ultrával minden nap fel kellett nekem törölni, fölmosni, hogy az tiszta legyen. A spájz jó nagy volt, azt is szépen rendben kellett tartani, ott is letörölni.

Egy másik társam is volt, azt pedig Lestyán Pistának hívták, szénási fiú volt. Neki olyan esete volt, hogy leittasodott állapotban megszurta a sógorát és az meghalt a szúrástól. Elítélték, úgy emlékszem 8 évre. De nem szándékos volt, se nem haragból, hanem részeg volt. A részeg ember csinál olyat is, aminek nem tudja a következményét föl mérni. Neki az volt a tennivalója, – háromszobás lakásuk volt az igazgató úréknak, nagyon szép bútorzattal, akkoriban voltak ezek a cseresznyefából készült pulitúrozott dolgok. Parkettos szobáik voltak. Mind a hármát naponta fel kellett takarítani, letörölni. Ott, nem lehetett semminek sem meglátszani. Pista ezt egész nap csinálta. A középszőnyeget le kellett vinni az udvarra, kiporolta, visszavitte, elrendezte.

Szabad mozgás

Meg volt mondva az őrszemélyzetnek, hogy minket engedjenek ki. Ismertek bennünket már, őt is, engem is. Nem jött velünk ő se akkor, mikor reggel mentünk a lakásra, se pedig este, mikor mentünk haza. Nyitották az ajtót, tudták kik vagyunk, ez meg volt beszélve az őrszemélyzettel.

Jancsika nyöszörög

Mint érdekességet elmondom, hogy Jancsika nem tudott még beszélni. Ha mint kisgyermek, nyugösködött, még ha az anyja otthon is volt én csillapítgattam, beszéltem hozzá. Ő csak nyöszörögött sokszor. Ha elment a városba a nagyságos asszony vásárolni, vagy valami ügyet intézni, mikor hazajött, mindig megkérdezte:

- Imre kérem, a gyerekekkel hogy, mint volt?
- Nem volt ezekkel semmi probléma, nagyságos asszony. El vagyok én a gyerekekkel.

- Mi az oka annak – mondja Imre kérem –, mikor itthon vagyok, Jancsika nyöszörög, kelletlenkedik, mikor nem vagyok itthon, akkor azt tetszik mondani, nincs vele semmi baj?

Én már nem emlékszem, hogy fejeztem ki magamat. Azt nem mertem neki mondani, hogy ha nyöszörög Jancsika, akkor én úgy nézek rá, hogy a nézésemmel rosszat helyezek kilátásba. Bántani, nem bántottam. Nem szabad bántani a kis gyereket, meg hát főnökömé volt, meg a nagyobbak is ott voltak. Valahogy kimagyarázkodtam magam. Egyszer-kétszer így megkérdezte.

Simogatás az igazgató úrtól

Még egy nagyon érdekes, vagy furcsa dolog is történt egy alkalommal. Jött haza az igazgató úr. Ölemben volt Jancsika, odajött, megpuszilgatta, nekem meg megsimogatta a fejemet. Olyan furcsa volt, 26 éves voltam, fogoly vagyok, ő a főnök, igazgató, és megsimogatta a fejemet. Az abból adódott, hogy megtisztelt azzal, értékelte azt a tennivalót, amit én végeztem. Nem szóltam én semmit sem. Csak egy alkalommal volt ez. Így elvöltünk egészen 1943. októberig. Náluk voltam rendszeresen, ezt a munkát végeztem.

Gyakran sütött tésztát, édes tésztát is a nagyságos asszony. Mindig adott belőle két szeletet. Sohasem a szélét, végét, hanem a közepét. Abból adott.

Az igazgatóék példás családi élete

Olyan szép családi életet éltek, hogy példásnak lehet mondani.

Egy esetet mondok el: Az intézetben disznót is vágtak, és valami részét a foglyok is megkapták, leginkább a belsőséget, gyengébb dolgokat. A húsnak a java részét pedig ők maguk között elosztották. Az igazgató meghagyta, hogy osszák el a felügyelő személyzet között. Voltak ott irodai személyek is, akik hasonlóan kaptak. Mondja neki a nagyságos asszony: – apukám nem lehetne nekünk több? Olyan kicsi az a 2 kiló hús. Nem lehetne nekünk egy kicsit többet? Csináld már úgy, hogy egy kicsit több legyen a miénk! Nem szól semmit az igazgató. Jancsika az ölében volt, beszélget Jancsikához. Megint mondja: hát nem lehetne egy kicsit több hús? Az megint nem felel semmit neki, csak dadajgatja a kicsit, puszilgatja, szeretgeti. Harmadszor nem kérdezte meg a nagyságos asszony. Tudomásul vette azt, hogy a férje nem hajlandó többet adni. Nem alakult ki közöttük vita.

Közeledik a front

Még egy másik esetet is megfigyeltem. Már jöttek be az orosz csapategységek, közeledtek hozzánk. A front nem tudom, mennyire lehetett, talán 30-40 kilométerre hozzánk, Szamosújvárhoz. A harcnak már a zöreje, a lövedékek robbanása hallatszott. Repülőgépek jöttek napirenden. Nekik úgy volt, hogy menekülni kellett a börtönből, a vezetőségnek menekülni kellett. Kijelente az igazgató nekünk, a foglyoknak, hogy aki úgy gondolja, hogy

eljön az ország belsejébe, az tovább fogoly marad, majd valamilyen börtönben kap helyet. Aki pedig ott marad, azt átadják az orosz katonai parancsnokságnak. Hallottuk, hogy összeszednek embereket, viszik ki Oroszországba. Úgy gondoltuk Godó Istvánnal, hogy mi is inkább elmegyünk az ország belsejébe.

Mi is jelentkeztünk, lehettünk vagy hetven-nyolcvanan, akik eljöttünk, továbbra is, mint foglyok, őrizet mellett. Vasúti kocsikban, vagonokban hoztak bennünket, a többiek meg ott maradtak. Azt a bűrt – amiről szóltam, hogy szép bútoruk volt – a nagyságos asszony azt mondta: apukám, rakjuk teherautóra és azzal szállíttassuk el. De valahogy az igazgató más véleménnyel volt. Jó lesz az csak úgy, hogy vagonokba rakjuk, majd megérkezik az egyszer. Úgy is történt, hogy vagonba lettek rakva a bútoraik. Minket, mint foglyokat pedig, szintén, vagonokkal Budapestre vittek. A gyűjtőfogházba kerülünk. Az igazgatóékat is oda vitték, Ők is ott kaptak lakást.

A házimunkás Budapesten is házimunkás

Én, mint házimunkásuk, ott is házimunkás lettem, a gyűjtőfogházban. Kétszobás lakást kaptak az igazgatóék. ugyanúgy folytattam náluk.

Soká jött a bútor, nem jött a bútor. Mondtam én apukám: – hozzuk el autóval. Nem nagyon felelt rá a férje. Eltelt körülbelül egy hónap, megérkezett a szállítmány, a bútor. Épségben, hiba nélkül. Azt mondja az igazgató a feleségének: – most én is tehetnék szemrehányást, de nem teszek. Ezzel el volt intézve. Olyan szép volt nekem ez, hogy valami dolgot olyan szépen el lehet rendezni családi alapon férj, feleség között, zökkenőmentesen. Ez azért volt, mert egymást kölcsönösen tisztelték, és kölcsönösen szerették egymást

Az igazgató úr önkéntesen elment katonának.

Akkor elég szoros volt már Budapesten a helyzet. Körül volt véve a város minden részről, csak még a nyugati rész a Bécsi út volt nyitva, azt még nem érte el a körülkerítő orosz hadsereg. Jöttek a raták, kisebb bombákat dobtak le ott a környékre, nagyon zűrös volt a dolog, légiriadó sora. A három kisgyereknek mondta az, anyja: ha szól a légiriadó, bújjatok gyorsan be az ágy alá a fal mellé. Nekem ez olyan humoros volt. Elég bátor személy volt a nagyságos asszony, nem mentünk le az óvóhelyre. Nem messze volt az óvóhely, de nem mentünk le, mert egy nap többször kellett volna lemenni. Meg nem is olyan nehéz bombákat dobtak le, csak kisebbeket. Az üvegek azért betörték, meg hallottunk recsegést-ropogást. A három kisgyerek minden alkalommal gyorsan bebújt az ágy alá a fal mellé. A lövedéktől egy kicsit védve voltak. Egy jó néhány hét telt így el, 5-6 hét. Mielőtt teljesen körülzárták volna Budapestet, nem tudom, hogy miért, de 5 vagy 6 lófogatós kocsit, egy-egy örrel, egy-egy fogollyal elirányítottak Sopronkőhidára. Én is köztük voltam.

Indulunk Sopronkőhidára

Úgy kell elképzelni, hogy Budapestről a gazdagok, az értelmiség, meg a nyilasok nyugatra indultak. Még szabad volt az út. Ausztriánál nem volt határ, mehetett mindenki, aki akart. Egyhetes volt az utazás, de mi csak mindig az útpadkán tudtunk menni a kocsival. December 14-én indítottak útba bennünket. Karácsony estére értünk Sopronkőhidára. Éjjelenként meghúzódtunk valamelyik faluban, reggel aztán megint mentünk tovább. A szállásunk istállóban volt, vagy amilyent kaptunk Födél alatt voltunk, nem is volt az olyan nagyon rossz.

Meg lehetett volna lépni, de én nem tartottam azt részemről helyénvalónak. Háborús állapot volt, mit csináltam volna ott? Haza nem mehettem, hát mentem velük.

1944. Karácsonya

Sopronkőhidára délután 2 óra körül érkeztünk 1944.karácsony estén.

Ott mit lehetett látni? Két személyt kivégeztek, mégpedig akasztófával. Bajcsy Zsilinszky Endrét, aki Budapesten volt az ellenálló mozgalom egyik vezetője, meg egy másik személyt. Azt nem láttam, amikor ez megtörtént, de láttam a fán.

Egyes magánzárkába tettek. Azon a télen – nem tudom, máskor hogy volt – nem volt fűtés az intézetben. Volt bent egy hokedlin lavór, mert mosakodni csak kellett. A víz reggelre egy fél centire mindig befagyott. Két takarót adtak, az ugyancsak jó vastag pokróc volt. Nem vettem le a nadrágomat, mert hideg volt. Szalmazsákos ágyam volt, úgy hogy az is valami védelmet nyújtott. Mindig vártam a reggelt, hogy mikor virrad.

Nem sokáig voltam a magánzárkában. Egy századosi rangú tiszt – Mofrin Jánosnak hívták–, aki ugyancsak ott kapott munkát, aki szintén a szamosújvári börtön vezetéshez tartozott, és az igazgatóék lakása alatt a földszinten lakott, ismert engem. Kikért magának házimunkásnak.

A házimunkás Sopronkőhidán is házimunkás

Ott megint jó módomban volt. Az egyik lányuknak a veje lakott velük. Egy kislányuk volt, olyan 3 éves kislányka. Ez a vejük pék volt. Mivelhogy ilyen menekülőben is voltak, Szamosújvárról eljöttek mindnyájan, nem tudom, hogy a katonai nyilvántartóban hogy volt nyilvántartva a vejük. Fiatalember volt, harmincvalahány éves. Ő ott volt náluk, az apósa kieszközölte valahogy, hogy nem kellett katonának lennie.

Megvoltunk. Ott ugyancsak takarításban segítkeztem: Nagyon pedáns volt a nagyságos asszony. Meghagyta, hogy az edényeket én minden nap vimmel súroljam el, minden főzés után a főző edényeket, mert a mosogatás is az én tennivalóm volt. egy alkalommal, hogy elmosogattam nagyon szépen, mert meleg víz az volt, de nem súroltam meg vimmel. Az egyik fazéknál megsejtette, vagy nem tudom, hogy vette észre, a kezét is végighúzta rajta:

- Imre kérem! ezt nem tetszett elsúrolni vimmel.
- Úgy van nagyságos asszony, nem súroltam el.

De azután máskor mindig elsúroltam Csak alkalmazkodnom kellett hozzájuk, ne szóljanak meg ilyesmiért.

A telet ott töltöttem. Este mindig bementem a zárkába, reggel pedig visszamentem a lakásukra. A férj a börtön irodájában kapott munkát, a felesége meg a lánya a lakásban voltak. Ott is jöttek azok a rata szovjet gépek. Este jöttek, és dobálták – úgy mondták, a Sztalin gyertyákat. Jól lehetett látni ott. Mindig kimentük az épületből. Volt ott olyan jó nagy sövény, és elhúzódtunk alatta, hogy ne lássanak bennünket. Gépfegyverrel, nehéz géppuskával lövöldöztek is. A gazdáék meg mindig lementek a pincébe, az óvóhelyre. Igen ám, csak az volt a hiba, hogy a lányuk – Klárinak hívták –, az lehetett olyan huszonöt-hat

éves, a kislány meg három éves, az sokáig , öltözködött. A mama nyugtalankodott, hogy gyertek már, gyertek már, mert sietett volna le. Ilyenkor egy kicsit sokszor összekülönböztek; a lánya meg a mama. Az azzal járt, hogy nekem el kellett menni és szólni a férjének, hogy jöjjön haza, mert mindig ő engesztelte ki őket.

- Klári, hát mért vagy ilyen? Így beszélsz anyáddal?
- Azért vagyok anyám ilyen, mert maga is ilyen.

Ilyenkor megyek az irodába. Köszönök illőn, mondom, hogy a nagyságosné kéreti. Azt mondja, mikor beléptem:

- No, Imre mi van?
- Te, mondja a társa, mi az, hogy mi van?
- Azt mi Imrével ketten tudjuk.

Így válaszolt a társának. Akkor jött ez a Mofrin tiszt, és kibékítette őket. Ez egy negyedóra, vagy mikor mennyi, de elég gyakran megtörtént, mert a riadó is gyakran volt. Ez nekem egy kicsit mulatságos volt, de hát meghúztam magam.

Azt mondja nekem a vő: – ha vége lesz a háborúnak, én úgy itt hagyom ezeket!

Kinyílt a börtönajtó

Telt az idő, kitavaszkodott. 1945. március 31-én kinyitották a börtönintézet tölgyfa nagykapuját. Azt mondták, mindenki mehet, amerre akar. De ott már előrehaladott lett a viszony, nem tudom, volt-e 30, 40 kilométerre a front. Volt ott egy kormánytisztviselő, a Mofrin százados megajánlott engemet annak. Ő is ismert már engem még Szamosújvárról. Nekik is szükségük volt ilyen háziszolgára. A nyilas kormánynak egy magasrangú tisztviselője volt.. Két saját autójuk volt. Láttam, hogy levágtak egy hízőt. Nem, volt már idő földolgozni, kibebezték, betették hátra a csomagtartóba és vitték szépen kifele. Szóltak nekem, hajlandó volnék-e Németországba kimenni övelük, a háziszolgájuk lenni.

Háziszolga ház nélkül

Magányos ember voltam. Jobb lesz, mint a frontot bevárni. Mit tudom én, hogy halad át rajtunk a front. Igent mondtam nekik. Ez annyiból állt: letettem a rabruhát, kaptam tőlük szép szürke polgári ruhát, cipőt, minden félét kaptam tőlük, mert volt sok nekik. Két sofőrjük volt. Az egyik kocsin én kaptam helyet, a másik kocsin ők, a család. Volt két lányuk egy 10 éves meg egy 6 éves, és a nagynénje is ott volt a feleségnek.

Mentünk Németországba. Zökkenőmentesen mentünk szépen, de Ausztrián túl már voltak SS katonák. Ezek mindenkit leállítottak, és akinél komoly érték volt, elvették. A gazdáék nagyon jól beszéltek németül. Már nem haladtunk gyorsan, a városba menő út előtt elég hosszú kocsisor állt. Megneszelték, tudták, miről van szó. A nagynéni jól beszélt angolul is, annak a férje egy holland hajós társaságnál volt hajóstiszt. A cselédlányuk is velünk jött, Lasztovszki Marinak hívták, a korombeli vagy egy pár évvel fiatalabb.

Ezeknek arany értékeik voltak, elég sok. Hogy milyenek? –nem tudom.

Arannyal a hátizsákban

Egy-egy hátizsákba belepakolták, és meghagyták nekünk, hogy szépen menjünk fel a járdára. Ott elég sokan közlekedtek. A városa túlsó végén, amerre kellett haladni, várjuk őket meg. Mindegyik katonai hátizsák tele volt arany dolgokkal. Fölvettem a hátamra. Marinak a kezében is volt csomag. Mi volt benne? – nem néztük meg. Elég sokat kellett várakozni. Nem volt nagyváros, fél óra alatt a végére értünk. Jöttek Budinszkiék, így hívták a családot, és átvették az aranyat, az értékeket, mindent. Szépen folytattuk az utunkat.

Német területen házimunkásként

Áthaladtunk ezen a strázsán, akkor már német területen voltunk. Egy kis községben, – Egentálnak hívták azt a kis községet, ami ezer lakosú lehetett – a tanítói lakásban kaptunk szállást. Nekem is külön szobám volt, a lánynak is külön szobája, nekik is, úgy hogy elég tágas helyünk volt. Ez Bajor területen volt, Münchentől kb 70-80 kilométerre. Volt már ismeretem ilyen háziszolgai teendőkben, ott is takarítani is kellett, de jobban a lány takarított. Én is, amit tudtam, tettem. Eltelt vagy 3, vagy 4 hét, bevonultak oda az amerikai csapatok. Jöttek tankok, gyalogosok, de nem voltak akkor már ott a harcok egyáltalán, csak áthaladtak. A nagyobb városokban mindig egy helyőrséget alakítottak ki ezek a megszálló csapatok. Ez a Budinszki megneszelte, ha őt elfogják, akkor bíróság elé állítják, és elítélik, mert nyilas volt. A nyilas pártban elég komoly tisztséget viselt. Beállt egy közeli városba a malomba munkásnak, közönséges munkásnak. Éjjel nem félt, haza járt, 10 kilométerre lehetett az a város ehhez a kisközséghez, ahol a család lakott. De nem ért az semmit! Valaki csak fölismerte őt, és föl is jelentette az amerikai hatóságoknál. Nem gondolta, hogy milyen következménye lesz ennek a dolognak. Letartóztatták, úgy, hogy ő önként jelentkezett, feladta magát. Persze összeszedték őket, Szálasit is, minisztereit is, mert ott voltak zömmel Németországban. Le lettek tartóztatva egyelőre, majd később, pár hónap után, átadták a magyar hatóságoknak őket. De ekkor már őszi volt, úgyhogy április elején mentünk ki, és az idő már akkor október dereka volt.

Az történt, hogy ennek a Budinszkinak a felesége írt egy beadványt. Egyébként a férj polgári foglalkozása ügyvéd volt, elég neves ügyvéd Budapesten. Ebben a többoldalas beadványban az szerepelt, hogy a férjének a jobb oldalait is bemutatta. Ez a tárgyaláson a mentségére szolgálhatott volna. Megadta nekem a címet a nagyságos asszony. A sógora egy egyetemi tanár volt, annak adjam át ezt a beadványt. Ő majd átadja a bíróságnak, és ez enyhítő körülmény lesz a férjének.

Indulás hazafelé

Adott nekem pénzt, és elindultam haza Magyarországra, mint polgári menekült. Voltak ott magyarok, velük jöttem. Október dereka volt. Megmagyarázták, hol kell átmenni. Az egyik oldalon orosz katonai őr volt, a másik oldalon pedig amerikaiak. Éjjel nem lehet menni, ott meg kellett nekem szállni a faluban. Mostan kihez menjek? – itt németek vannak.

Bekopogtam az egyik helyre. Ott magyarok voltak, ugyancsak ilyen menekültek, polgári személyek Elmondtam nekik az én gondomat, bajomat, hogy én haza akarok menni, nem mondtam, hogy milyen cél végett, hogy vagy mint, csak hogy polgári menekült vagyok és haza akarok menni.. Mit tanácsolnak,? Valahol meg kéne szállni. – Idefigyeljen, nekünk nincsen olyan helyünk, de itt a szomszédunkban van egy katolikus pap, annál már vannak néhányan, a pajtában tud helyet adni. Próbáljam meg, ha kapok helyet, ott meg lehetne szállni éjjelre.

Éjjeli szállás a katolikus papnál

Benyitok a parókiaára. 8-10 gyerek volt ott, a pap zenére tanította őket. Azzal a német tudásommal, amit tudtam németül, köszöntem neki. Megmondtam, hogy hazatérő magyar vagyok, haza akarok menni, de már este van, tudna-e szállást adni. Nézze, az a helyzet, – németül beszélt – itt van a szénás pajta, aludjon ott. De már vannak ott, két vagy három személy, óvatos legyen, már sötét van, nehogy ott rálépjen valakire. Ha gondolja, ilyen helyet tudok adni. Nagyon megköszöntem neki. Fölmentem a pajtába, ott volt méter vagy még vastagabban széna, nem volt hideg. Jól fel voltam öltözve, nem fáztam, jól aludtam ott. Reggel elköszöntem tőle, megköszöntem a szálláshelyet, amit adott és elindultam.

Magyarázta, hogy csak az úton lehet menni. Ha valaki betéved az erdőbe, a fák közé, könnyen rátüzelnek.

Az őrbódében háttal ült az őr, az orosz őr. Félig láttam a sisakját. Szorongva ott igyekeztem. Nem jött ki, nem vett észre. Igyekeztem az úton, minél távolabb kerüljek, legyenek. Közbe, közbe hátranéztem, hogy nem jön-e. Megtörtént az erdőn át az út. Láttam, ott a túloldalon arrébb amerikai őrök voltak Nem foglalkoztak velem, mentem a dolgomra.

A Duna völgye volt ez a terület, ahol nekem menni kellett. Nagyjából tudtam, merre kell hazamenni. Egy folyón is át kellett kelni, nem tudom milyen folyó volt, nem a Duna. Hogy legyen ez mostan már? Volt egy ladikos ember, aki az ilyen valakiket kérésükre átvitte a vízen. De voltak ott már várakozók, öten, hatan.

Csónakon

A csónak nem volt hosszú, 3 méternyi lehetett. Beleszálltunk. Tenyérynire állt a víz a peremtől. Én meg nem tudok úszni, hej, ha fölborul, mi lesz énvelem? De mégis szerencsésen átértünk a túlsó oldalra. Ott ismertem azt a várost. Onnan már vonattal lehetett menni. Megérkeztem vonattal Bécsbe.

Bécs

A bécsi déli pályaudvar az úgy le volt bombázva, hogy ott ép hely, földém nem volt. Csak a meredek falak voltak,

Az se mind. Várakozni kellett valamennyit, azután jött a vonat, az, ami Budapest felé indult. Megváltottam a jegyet. nem tudom hány márkát fizettem, márkám volt, elfogadták.

Megérkeztem Budapestre, akkor már reggel lett.

Gyorsan eltűnni!

Megkerestem a címet. Megmondtam, hogy mi járatban vagyok. Áadtam a levelet. Mondja az egyetemi tanár: – legyen szíves legrövidebb időn belül menjen el innen, mert engemet figyelnek. És, ha megtudják, hogy milyen járatban volt itt, mit vettem át, letartóztatnak.

Gyorsan eltűntem.

Soósék vendége voltam

Budapesten vagyok! Vonatjárat nem volt még akkor rendszeresen. Ismertem a Soós Sámuelék címét Újpesten. Elmentem hozzájuk. Ott voltam aznap, meg még éjszaka is. Fogadtak, ismertek bennünket hívő családokat. Jucó néni akkor már Soósné volt, két-három apró gyerek is volt már. Útba igazítottak másnap. Elköszöntem tőlük, mentem vissza a pályaudvarra, a Keletibe. Onnan már volt vonat, de csak Szolnokig. Tovább nem. Ott leszálltam, Szolnokon.

Tovább gyalog

Voltunk öten hatan ilyen hazatérő fiatalok, akik elindultunk gyalog. Katonai meg polgári személyek is. Akik arra közelebb valók voltak, azok hamarabb maradtak le. Ekkor lehetett úgy 10 óra, és délutánig, alkonyatig elértem gyalog egész Eperjesig. Jól kiléptem, hogy mennyi kilométer, – én nem tudom – Szolnoktól Eperjesig. Megint olyan helyzetbe kerültem, hogy valahol meg kellene aludni, az ég alatt nem maradhatok. Ott úgy voltak a tanyák építve, hogy az út két oldalán valamennyire beljebb, 50, 60 méterre. Ki hogy építette valamikor.

Váratlan ismerős a tanyavilágban

Látom, hogy kijön egy nőszemély az egyik tanyából. Közelebb megyek, mondom néki, hogy én hazatérő katona vagyok, menekült, nem tudna-e nekem szállást adni? Jobban megnézzük egymást, –hát falumbeli asszony ment oda férjhez. Vígh Etelnek hívták, nálam idősebb volt. Hát Imre, szomszédok voltunk szinte! Megismert, nagyon szívesen, hogyne, adtak vacsorát is, és ott aludtam náluk.

Beszéd közben kijött az, hogy Bikádi Lajosék meg itt laknak három tanyával odébb, ott laktak kint akkor még Lajosék. Mindegy, már most náluk voltam azon este. Reggel fölkeltem, megköszöntem nekik, elköszöntem és elmentem Bikádiékhoz.

Nem kell gyalog menni!

Mondja a Lajos, hogy megy be Orosházára, elvisz odáig. Hát hogyne, nagyon örültem. Tizenvalahány kilométer vagy nem tudom mennyi lett volna gyalog Orosházáig. Megnéztem egy kicsit a családot,. Már akkor 3-4 gyerekük volt nekik, 38-ban volt nekik a házasságkötésük. Margó néni fiatalasszony volt. Elköszöntem tőlük. Bementünk Orosházára, de tovább nem volt vonat Mezőhegyes felé.

Az utolsó kilométerek újra gyalog

Ott megint gyalogra kellett fognom a dolgot. 10 óra, vagy 11 lehetett délelőtt, nem volt más, gyalog kellett menni. Elindultam szépen gyalog. Lehetett úgy délután 3 óra, 3-4 között, amikor megérkeztem.

Eszembe jutott Petőfinek az a verse, hogy hazafele ment, aztán úgy volt a versben, hogy miként fogom szólítani rég nem látott anyám. Csak aztán a végén nem tudott hozzá szólni, hanem, azt mondja: repült felém anyám.

Öt év után újra otthon

Öt év után én is bementem a házukba.. Nem, tudták, hogy jövök. Bementem a szobába. Édesapám, édesanyám is már idősek. 66 éves volt édesapám, szervi szívbajjal feküdt szegény. Ősszel már meg is halt. Egészségben megjöttem, hogy egy anyának milyen az!

Így tértem haza. Nagyérre. Mindjárt nem jelentkeztem. Makóra kellett mennem, ott volt a közigazgatásnak olyan központja, ahol számba vették, ki miért, hol volt, mint volt..

Elmentem Makóra. Lerendeződött az én dolgom. Otthon lettem ennyi idő után.

Visszagondolva

Így telt el. Történt ott több olyan dolog, amit viselni kellett. Aprólékosan, vagy részletesebben arról nem szólok, de annyit azért csak mondok, hogy ott nekünk nem kedveztek, sok esetben gorombák voltak, de tetteleg nem bántottak. Így telt le, így folyt le a hosszú idő, öt év és két hónap. Ennyit töltöttem folyamatosan börtönökben,. De azért volt sok jó is benne. Amikor az igazgatóéknál voltam, az jó hely volt. Nem volt semmi probléma. Jó hely, melegen, meg úgy tovább.

Azon felül pedig nagyon hálás vagyok az Úrnak, hogy megőrzött, átsegített ezeken a küzdelmeken, és nem volt részem olyan nagy szenvedésben, mint akik kint voltak a keleti fronton.

Másnak volt nehezebb is

A bátyám, a legidősebb, Pál, ahogyan korábban említettem, én voltam az első, aki tag lettem a családkból, tízen voltunk testvérek, és mind a tíz megtért, Pál volt utánam. Azután a többiek is, ahogy növekedtek. Őt, mikor bevonult, –1943-ban vonult be, ő már akkor tartalékos katona volt, Szegeden szolgált a tüzérségnél egy évet, mint tüzérkatona–, nem volt még a hitben. Azután hazatért, és megtért ő is. Mint tartalékos bevonult, és azt mondta neki a századosa: – Hegedűs, téged nem állítunk bíróság elé, majd kijössz velünk a frontra, és ott elintézzük. Így: – elintézzük! Úgy is lett. Ki kellett menni a frontra neki. Egyelőre beosztották kocsisnak. Akkor volt még lófogat is. Igen ám, de olyan baj lett, amikor kiértek, hogy a szolgálatvezető őrmester g éjjeli időre büntetésül beosztotta őrségbe. Hegedűs!– hát nincsen puskád? Akkor mást rendelt ki helyette. Az a másik meg haragudott rá, hogy őmiatta, amiért ő nem fog fegyvert, őt küldik ki. Úgy nézett ki a dolog, hogy őt már meg is verik, vagy nem tudom, mi lesz vele, mert ez nem egyszer történt, hanem sokszor. De ő már akkor jutott ki, amikor a Donon való áttöréshez közel volt az idő. Talán egy hónapot ha eltöltöttek így, hogy az ő csapattestük nem támadott, hanem csak olyan várakozó, figyelő állásponton volt

A Donnál

. Amikor a Donon áttörték a frontot az oroszok, akkor hátraarcot csináltak magyar katonák is, mert nem voltak elég megbízhatóak a németek szerint, és akkor vonultak visszafele. Igen, de sokáig kellett menni, talán két hétig is, addig, míg olyan helyre jutottak, hogy vagonokba tudtak ülni, tehát vasúton tudtak utazni. Azt mondja, hogy 30 fokos hidegben, abban a gyöngye katonai öltözetben, mert nem voltak hozzákészülve ilyen hideghez a magyar katonák. Csak olyan sapkájuk volt, hogy a fülére ugyan le tudta húzni, de nem volt komolyabban bélelve. Egész nap nem tudott mást tenni, mint az arcát, fülét dörzsölte, hogy meg ne fagyjon. Voltak sokan, olyanok, hogy ezt nem csinálták, azoknak megfagyott, arca, füle, kinek mije. Olyan is volt, hogy a dolgukat kellett végezni. Kiugrott a sorból félre, de hogyha kicsit több időt töltött úgy, abban az állapotban, akkor nem tudott fölkelni. Az ott maradt. A hideg olyan volt, hogy ha bőrfelület megfagy egy kicsikét, akkor nem érez már fájdalmat, Semmi fájdalmat, csak olyan kis zsiborgást érez. Persze az a fagyás halad beljebb, beljebb, a vérkeringés megáll, mert megfagy, vége van. Halmok voltak, itt is, ott is, a hó belepte őket. Mind katonák voltak. Az orosz területen a gyaloglás után vonatot kaptak.

Hát te hazajöttél?

De ezt a küzdelmet ő mind átélte. Miskolcon fogadta a századparancsnoka a csapatát, – mert ő közben megsebesült, és hazakerült gyógyítkezés végett. Ránéz: – Hegedűs, hát te hazajöttél? Így. Akkor már oda haladt a dolog, hogy a tartalékosokat leszerelték, és akkor így ő haza került. Kiállta a hideget is, meg hogy ellene voltak a százados, a csapattest, meg mindenki.

Mi meg, akik idehaza voltunk, nekünk is küzdelmes volt, meg nyomorúságos, de mégis tudtunk pihenni. Békességes volt, és nem kerültünk olyan életveszélyes állapotba. A Jóistennek csodálatos gondviselése volt ez számunkra, én úgy érzem.

Én megtanultam...

Én megtanultam, mit jelent az éhség. Nem szabad azt az ételt úgy fogadni, vagy venni, hogy az nem jó. Dehogy szabad, hisz azt elkészíti valaki, hogy esik az annak? Meg az étel arra való, hogy megegyük a Jóisten áldása. Akkor sok lemondást is megtanultunk, nem kell nekünk a jelenvalóból sok, csak ami a szükségletet fedezi.

Kezdés Vásárhelyen

1944 októberétől lettem szabad. Otthon voltam 2 évet. 47 őszén Vásárhelyre mentem Marton Mihályhoz ő az unoka nénémnek volt a férje. Ő hívott engem Vásárhelyre Az ő tanyájuk mellett volt egy bérbe kiadó tanya. Megegyeztünk, úgy, hogy valami részét én munkáltam. 10 kataszteri volt összesen, 4 kataszterit én munkáltam, 6-ot meg ő. A tanyát mi laktuk, nekik volt saját.

A következő évben, 1948. februárban megházasodtam.

Mit tanácsol az Írás a házasságról?

Van egy széles körben ismert mondás, hogy a házasságok az égből köttetnek. Én úgy érzem, ennek az az alapja, hogy amikor a Teremtő életre hívta az embert, akkor úgy szólt: – nem jó az embernek egyedül lenni, szerzek mellé segítőtársat. A Teremtő így alkotott bennünket. Minden egészséges felnőt, mind férfinek, mind nőnek az a vágya, hogy házasságban éljen. Olyan szép bizonyosságot kapunk a Szent Igéből erre nézve is. Ábrahám fia Izsák házasságával kapcsolatosan írja az Ige. Ábrahám akkor Kánaán földjén lakott.. Ő ott úgy volt, mint idegen.. De az volt a Teremtőnek a szándéka, hogy őt az ígéret földjére hívja. Úgy érzett Ábrahám, hogy az ő fiának Izsáknak ne a kananeiták leánya közül lenne felesége, hanem az ő házanépe közül valók közül. Ebben a legfontosabb az, azok számára, akik az

Úrnak szolgálnak, akik hisznek a teremtő Istenben, hogy amikor ilyen gondolattal kiindul valaki, akkor az Úrnak támogatását, segítségét kérje az ő szándékának teljesítésében. Így tett Ábrahám is. Megkérte az ő szolgáját, és utasította arra, hogy menjen el az ő rokonsága közé, és onnan hozzon feleséget Izsáknak, az ő fiának. Hihető az, hogy a szolga is, mint Ábrahám, a teremtő Istenhez folyamodott, hogy Ő határozza meg, és jelölje ki Izsák számára, aki majd életen át felesége lesz. De történhetett másképpen is.

Ha nem az Úr kezdeményez

A világ népeiről nem szólok, ott különbözőképpen megy az ilyen végbe. Előadódhat körünkben is, hogy az ember hajlik arra, hogy önmaga gondolatát, szándékát helyezze előtérbe. Az ő szívében már gondol arra a férfi, hogy majd a jövőben szerezzon magának valakit társul. De akkor előáll az a helyzet, hogy a kezdeményezést kiveszi az Úr kezéből. Önmaga sorsát önmaga akarja irányítani és rendezni. Gondoljunk csak arra, hogy az alkotó, a teremtő Isten tudja a mi képességeinket, ő látja a mi szívünknek állapotát. Tudja, hogy mit tudunk megtenni, mit nem tudunk megtenni, mire vagyunk alkalmasak, vagy mire képtelenek. Ő számunkra meghatározza ezt is, ha imában folyamodunk Őhöz. Az lesz az áldásos a mi számunkra. Nagyon szükséges az, hogy ilyen döntő fontosságú lépésnél, amely egy életre kiható, az Úr kezébe tegyük le a mi gondolatunkat, a mi szándékunkat. Hagyjuk azt, hogy az Úr munkálja ki, amit számunkra eleve elrendelt.

Tudjuk ennek az ellenkezőjét is már, vannak erre példák, ha nem is gyakori példa. Akik másképpen jártak el, próbálták a maguk gondolata szerint ezt elvégezni, s aszerint eljágni, sok esetben kudarcot vallottak.

A teremtő Istenhez folyamodni

Mennyire szükséges az, hogy amikor valaki számára elérkezik az az idő, tehát a felnőttkor, és olyan gondolata, érzése adódik, hogy ő szeretne feleséget magának, hogy akkor folyamodjon a teremtő Istenhez. Ha gondol is valakire, kerülje, hogy az előtt érzését kinyilvánítsa, mert nem biztos, hogy az megértésre talál. Van olyan, aki olyan természetű, hogy kedves, barátságos, közlékeny másokkal szemben. Úgy értem, hogy egy leányzó egy fiúval szemben. Könnyen olyan gondolat adódik a másik szívében, hogy mintha az azért járna így el, mert közeledni szeretne őhöz. De ez csalóka, nem biztos, hogy úgy van. Tudniillik, olyan különös ez is. Szólok arról, hogy a házasságok kezdeményezése a férfiak részéről indul ki. Ez széles körben régi időktől fogva így van, látjuk ezt Izsák esetében is. Akkor az volt a gyakorlat, az ő édesapja meg akarta házasítani Izsákot, és kezdeményezte. Igen, de a másik, része meg az, hogy nem biztos, hogy úgy lesz, ahogy valaki indul, mert a másik fél adja meg rá a választ. Vagy igen, vagy nem. Olyan különös, olyan csalóka, úgy tetszik, mintha a férfiak előnyben volnának a nőkkel szemben e dologban. Nem egészen úgy van. De hogyha reáhagyatkozunk e dologban is az Úrra és az Ő tanácsára, akkor nem csalatkozunk. Régi időtől fogva úgy volt, hogy ebben a

szülők is közreműködtek, ahogy Ábrahám esetében is azt értjük. Hosszú századokon úgy volt, hogy a szülők tanácsa döntően befolyásolta a fiúk ebben a szándékát. Napjainkra már ez

módosult, talán közelebb vagyunk egyik a másikhoz, közösségben élünk, vagy jobban ismerjük egymást.

Közösen mindenben

Ki kell arra térni, hogy majd az együttélés, ami hosszabb időn át tart, az határozza meg, hogy a házaspár tulajdonképpen hogy is vannak. Ugyanazon gondolatúak-e, érzésűek-e, tud-e engedni egyik a másiknak, figyelembe veszi-e egyik a másiknak a hiányosságát, gyengéjét, és szeretettel próbálja azt kiigazítani. Ez mind olyan dolog, ami majd a későbbi időben mutatkozik meg. Gyermekkoromban hallottuk az idősektől, hogy amikor egy süveg sót elfogyaszt az új házaspár, majd akkorára derül ki sok minden az ő életközösségükben. Azt ehhez szükséges elmondani, hogy valamikor a cukrot is, a sót is olyanra gyártották, hogy terebélyesebb volt az alsó rész és valóban hegyre ment. Ez volt 5-6 kiló súlyú is, a cukor is, a só is. Abból törtek, amennyi szükséges volt, így használták fel. Ezt csak azért közlöm így, mert a mai fiatalok talán ezt nem ismerik, vagy nem is hallottak róla. Ez azt bizonyította, hogy ha egy süveg sót elhasználnak, – hogy addig évek telnek el – akkorra ki fog derülni az, hogy tulajdonképpen, hogy is állnak. Manapság már úgy van, hogy a házasulandók leginkább úgy házasodnak, hogy ismerik egymást, amennyire ismerik egymást.

Az igazi arc később jön elő

Igen, de abban az időben, amikor még nincsenek házasságban, csak ha gondolnak egymásra, az ember olyan természetű, hogy előzékeny, kedves. Nem mutatják az igazi arcukat. Ez emberi gyengeség! Sajnos, ezt magunkra mondhatjuk. Amikor már létrejött az életközösség, akkor a valóságos élet sokféle követelményt támaszt mindkét fél részére. Akkor fog kiderülni valóban, hogy tudjuk egymást megérteni, tudjuk elhordozni, milyen szeretettel vagyunk egymás iránt. Mert arra is föl vagyunk hívva, – azt Pál apostol írja –. hogy egymásnak engedelmesek legyetek Isteni félelemmel. Tehát, hogyha az Úrnak félelme él a szívünkben, a házastársak szívében, akkor olyan szépen igazodik minden. Nincs akkor a házasságban összeütközés, meg nem értés, mellőzés, hirtelen való harag, mert valamit nem úgy tett egyik fél, mint ahogy az egyik szerette volna. Nem vagyunk egyformák, ezen túl kell tenni magunkat, és ha erre képesek vagyunk, akkor olyan békességes, olyan szép, olyan áldásos a házasság élet.

Akik házasság nélkül élnek

Akinek pedig úgy rendelte a teremtő Isten, hogy úgy kell maradni, házasság nélkül élni, jó ha tud olyan békességes érzéssel, megnyugvással az Úr felé fordulni, és kérni az Ő támogatását ebben. Ha úgyis adódik az ő számára, hogy nem lesz házastársa, akkor is annak a szolgálata kedves az Úr előtt. Mert az Úrnak szolgálata nem abban nyilvánul meg és merül ki, hogy ki milyen állapotban él, minden azon múlik, hogy a sáfárt, tehát az Úrban való munkást, milyen lélek indítja és vezeti. Az ő urának szolgálatában milyen hűséggel tud eljárni.

Tanácsra hallgatva

Olyan különös, és idegennek tűnik már az, – csak egy száz esztendővel visszamenve – voltak olyan gyülekezetek, ahol a házasodni kívánó szólt a gyülekezet elöljárójának, és őtőle kért tanácsot, hogy kit ajánl neki házas társul. Ez arra utal, hogy a gyülekezet szolgáján keresztül az Úrra hagyta az a fiatal ebbeni szándékát. Manapság meg, mindannyian csak úgy vagyunk, hogy, amikor valaki házasodni akar, inkább ahhoz érez, akihez közelebb áll, akit jobban ismer.

Ne akarjuk a mi életünk dolgait, nemcsak azt, ami a házasesetet illeti, hanem mindent, ami jelentős az életünkben, magunk irányítani. Úgy jó, ha azt az Úrra hagyjuk. Kikérjük az Ő tanácsát, akkor lesz áldás azon a kiinduláson.

A közös élet kezdete Vásárhelyen, a tanyán

A feleségemet oda vittem, a vásárhelyi tanyára. Kertészettel próbáltunk foglalkozni. Hagymát, zöldséget, dinnyét, borsót, sok mindent termeltem. Az első évi termésünk olyan 60-70 mázsa volt súlyra. Volt 30 mázsa hagymánk, sárgarépa egy mázsa körül, csak éppen az volt a hiba, az árak olyan hullámzóak voltak, hogy nem tudtuk eladni csak 30 forintért mázsáját. 30 mázsáért nem kaptam ezer forintot. De előző évben 120 forint volt egy mázsa hagyma, zöldség hasonlóképpen volt árban az előző évben. Ha olyan árat kapunk, akkor kaptam volna 5-6 ezer forintot is. Egy kis házacskát, egy egyszerű kis házacskát akkor Vásárhelyen már lehetett kapni 5-6 ezer forintért. Egy évi munka után tudtunk volna házat venni, de hát ez nem lett úgy. Azután még két évig próbálkoztunk vele, de nem tudtunk eredményt elérni. Akkor már forint volt, mert a forintot 46-ban adták ki. Kiforogtunk belőle, mert tévesztették a területet. Három évre fogtuk ki ezt a tanyát.

A városban Vásárhelyen

Három év után bementünk Vásárhelyre, egy idős hívő nénihez, azt is Hegedűsnek hívták, a férje már nem élt, két lányával volt meg az unokákkal. A néni idős volt, 81 éves. Kaptunk náluk albérletbe egy udvari lakást. Szoba, konyha, spájz, kis valami. Előtte kiforogtunk mindentől, én elmentem dolgozni. Először voltam a MEZÓKER-nél. Az zöldség, gyümölcs forgalmazó kereskedés volt. Idényképpen vettek fel. Dolgoztam TŰZÉP-nél valamennyi időt, voltam a majolika gyárban is télen, de ott is ilyen udvari munkás, segédmunkás, mert a benti

munka szakmunkát igényelt, ott nagyon szép dolgokat készítettek. Az építőknél voltam 3 évig. Önálló brigádban dolgoztam, ott már elég jól is kerestem.

Gyapotgyárban

Voltam gyapotgyárban is, 3 évig. Szezonális munka volt. Amikor az itt a környéken termelt gyapot elfogyott, akkor szabadságotak bennünket. Május végéig tartott leginkább. Június, július, augusztusban három hónapig szabad voltam, szabadságon voltam, persze fizetés nélkül. Akkor kimentem nyári munkára, aratás, cséplésre. Az évi kenyereinket mindig megkerestem. A gyapotgyárban a bolyhokat fejtették le a gyapotmagról. A gyapotmag, az olajos mag. Abból szappant és különböző dolgokat is készítenek. Én magmérő voltam. A munkám abból állt, hogy mikor malmi kocsival kihozták a zsákot tele maggal, nekem azt egy nagy mérlegen le kellett mérni. Meg volt szabva, hogy 40 kilót kellett egy zsákba mérni. Én csak lehúztam a kocsiról, és mindjárt rátettem a mérlegre. Elég szoros volt, mert 200 mázsa körüli mennyiségű mag jött le egy-egy műszak alatt. A zsákokat be kellett kötni, úgy, hogy ne oldóddzon ki, és rá kellett tenni a címkét. A címkét is nekem kellett megírni. De ehhez volt, aki segített, mert különböző fajták voltak, és azt nyilván kellett tartani, hogy milyen fajta az a mag. Voltak raktári munkások, akik fölrakták magasra, embermagasságnál is magasabbra, stócolták a zsákokat. Szerettem ezt a munkát, el tudtam végezni, de nem volt 5 perc pihenőm sem. Midig kellett dolgozni, mert mindig jött a mag, 2-3 percenként már megint tele volt a zsák. Elég jól meg is fizették, nem volt probléma, a családnak kenyere megvolt. Meg tudtuk venni azt, amit lehetett kapni, mert sok mindent nem lehetett kapni. Azután mikor megszüntették a gyapot gyárat, elmentem az építőkhöz.

Tíz év telt el Vásárhelyen

Így telt el 10 év Vásárhelyen. Közben volt az 56-os esemény. Kicsit akkor már javult a helyzet, Kádár volt a főtitkár, csak ugyanúgy tovább volt a rendszer, de a jegyrendszer és a beadás megszűnt 56-tól kezdődően. Akkor már az építőknél dolgoztam. Mellékesen kifogtam az egyik TSz-ben három kataszteri harmados kukoricát. Jutott nekem olyan 15 mázsa körül belőle, egyharmada, csöves kukorica. Vettem malackákat tavasszal már előre, és három hízó megfizeltam. Egyet levágtunk, kettőt eladtam, 6 ezer forintot kaptam, –nagyon jól emlékszem– a két hízóért. Már én dédelgettem magamban azt a gondolatot, hogy majd építkezünk. No de volt az a 6 ezer forint, hiába volt olcsó minden, az nem sok volt egy házépítésre. Akkor mondom a feleségemnek: –Idefigyelj Édes, most már én úgy látom, hogy évenként mindig egy kicsit jobb körülményünk lesz. Jó volna, ha tudnánk házat

építeni. De közreműködött ebben az is, hogy a házi néni unokái felnőttek. Az egyik már nősülés előtt állt. A néni mondta: –Imre, hogyha valahogy tudnák intézni a dolgainkat, valahol máshol kapnának lakást Kéne a az unokámnak a lakás. Ez is közreműködött abban, hogy próbáljunk valamit.

Szentetornyán megtelepedni?

Mikor én Orosházán voltam két évig tanuló, akkor kimentünk néha Szentetornyára is a gyülekezetbe. Szép nagy telkek voltak, meg házak Falu, de a városhoz közel. Édesapánk és szüleink is jártak ott korábban mikor én otthon voltam, gyerekkorban, nekik is olyan kedvezőnek tűnt ez a község. Ott úgy volt, hogy némelyik háznak olyan nagy kertje volt, hogy volt azzal egy kataszteri föld is. Gazdálkodtak akkor is, és mindennek volt helye, bőven takarmánynak, jószágnak meg mindennek. Voltunk feleségemmel temetésen is egy alkalommal Szentetornyán. Végigmentünk az utcákon, ott ismerkedtünk a testvéri körben valakikkel. Elmentem a tanácselnökhöz. Előadtam a gondolatomat, hogy itt szeretnék házat építeni, milyen lehetőség van telek vételre?

Van már telek!

400 négyszögöles telkeket mérték ki. Azt az utcát, Szabadság utcának nevezték A háború után ez egy új telepítésű utca volt. Az utca közepén volt még néhány telek. Ezt juttatás képen adták. 2000 Ft volt az ára, bele kellett fizetni 600 forintot és fönnmaradó összeget két év alatt 4 részletben.. Ez nagyon előnyös volt. Megegyeztünk a tanácselnökkel, nevünkre lett írva a telek. Vásárhelyen dolgoztam még akkor, ez 57-ben volt. A következő évben, 58-ban jöttünk el . Vásárhelyről. A vállalat adott nekem teherautót, amelyen elhurcoltunk és a Szentetornyai Gyülekezetnél kaptunk átmenetileg lakást addig, fölépítjük a mienket.

Házunk fölépítése

A házunk felépítése úgy történt, hogy abban az évben, 1958-ban, még dolgoztam az építőknél, de a család már Szentetornyán volt. Hetenként jártam haza, áprilistól egészen június végéig. Akkor Ceglédi Károly már ott kint lakott. Kijárt vasutas társaival a Tatársánci Állami Gazdaságba nyári munkára. Én is mentem velük. Ott pénzt kaptunk. 93 forintos búza áron számoltak, 1300 forintot kerestem. Kaptam utalványt, amivel Szentetornyán mentem a malomba és megkaptam a lisztet, ami a család részére ki volt számolva fejadagként. Most is meg lett az évi kenyérünk. Mikor ennek vége lett, bejöttem Orosházára érdeklődni, előbb az építőkhöz, de ott nem nagyon tetszett nekem. Majd elmentem a Kályhaiparhoz.

Öntödei munka

Fölvettek az öntödébe. Ott dolgoztam majdnem egy évet. Kemencébe adagoló voltam, hánytam bele a vasat, koksszal együtt. Ott borzasztó meleg volt. Össze kellett törni a vasat apróbbra, hogy a kemencében ne akadjon fel. Délelőtt az volt a munkám, mert az adagolás csak úgy egy órakor kezdődött és 3 óra feléig tartott. Egy trikó volt rajtam, nyári idő volt, de hol itt égtem, hol ott, mert kipattant a szikra. Mindig tele kellett tartani a kemencét. Az kb. 3 méter hosszú, 70-80 cm átmérőjű volt. Kettő volt belőle. A vége az volt a feladatunknak, hogy a csapos kinyitotta az ajtót, és akkor leömlött az a sok vegyesen, félig olvadt, egészen olvadt vas, salak, kokszt maradvány. Mi fecskendővel lelocsoltuk. Mire meglocsoltuk száz liter vízzel, sok gáz meg gőz képződött. Alig tudtam már ott lenni, olyan rossz helyzet volt az.

Mondtam az igazgatónak: – én nagyon szeretnék átmenni a kályhásokhoz, a csempekályha szerelőkhöz. Ott két műszak volt, az öntöde egyműszakos. Építkezésben voltunk, szükséges volt nekem az egyik műszak, hogy azt az építkezésen tölthessem el. Az igazgató elég kelletlenül állt hozzá, mivel az öntödébe nehezen kaptak munkást. Volt olyan, aki eljött megnézni, másnap már nem jött el. Látta, hogy mi van. Én már lassan egy évet eltöltöttem ott.

Kályhásoknál

Eltelt vagy 3-4 hét, mégiscsak áthelyezett a kályhásokhoz. Kamasz Józsi már ott dolgozott. Ágikának az apja. Ő ebben a munkában. már Vásárhelyen is dolgozott az agyagiparosok szövetkezeténél. Nyersárut készített, cserepeket, tudta már egy kicsit. Azt mondja nekem a művezető –Kiss Antal–, van itt már egy ilyen! Beosztott mellé. Én voltam a segédmunkása. Ő csinálta a külső részt én meg a belsőt. Eltelt egy jó fél év, vagy több is. Nagyon kellett akkoriban a hordozható csempekályha. Mondja a művezető: – Hegedűs, próbálja meg csinálni önállóan. Nem baj, ha nem csinálja meg azt a mennyiséget, ami a norma, azzal ne vergődjön, fontos az, hogy pontosan, jól csinálja. Az átlagkeresettel ki fogjuk fizetni. Csináltam kb. 2 hónapig, azután annyira begyakoroltam, hogy megcsináltam a normát. Ott voltam 10 évet a kályhásoknál. Úgy megkedveltem, tudtam is csinálni, elég jól, aránylag meg is fizették. Majd fölszámolták az én munkahelyemet, Orosházi Vas és Kályhaipari Vállalatot 1970-ben. Átvette a Szolnoki Gázipari Tröszt. Beszüntette a kályhagyártást, mert ők olaj kályhákat készítettek. Valameddig dolgoztam az öntödében, de nem azon a rezorton, hanem magkészítő voltam. Volt egy társam, ketten csináltuk, két műszakban. Azt ki kellett égetni, abba öntötték bele a folyós vasat. Amilyen forma az volt, olyan formát nyert el a vas, mire kihűlt. Igenám, csak az volt a baj, hogy a formázó anyagtól allergiás lettem, kipattogott a bőröm, az arcomon is. Gondoltam: – én ezt nem csinálom! A társam még rosszabb helyzetbe került, ki is írták táppénzre. Én csináltam ezt 3-4 hónapig, mire oda jutottam.

A TSz következik, de elkészül a ház is

Beszélggettünk a Bikádi Lajos bácsival. Te, azt mondja: – gyere ki a TSz-be. Tudta, hogy szeretem a kertet, gyümölcsöst. Ráálltam, kimentem a TSz-be. Közben persze fölépült a házunk. Úgy épült föl, hogy a bátyám, meg Sándor öcsém, aki még él Nagyéren, hárman raktuk meg a falakat. Megcsináltuk az alapot, vettem téglát, szigeteltem rendesen, úgy ahogy kell, vályogból készült el. A vályogot én készítettem, egy utcabeli házaspárral, Kakukéknak hívták őket, olyan beleváló jó munkás, az asszony is elég erőteljes. Ők ketten, én voltam a

harmadik. A kettőt fizettem, meg én voltam a harmadik. Vertünk tízezer darab vályogot. Vettem, nem tudom hány ezer darab téglát, abból a lábazatot megcsináltuk. A 6 ezer forintból megvettük az összes tető anyagot és kijött belőle a cserépléc is, és az egyik szobának a hajópadlója. Azt szakember építette be, nem ismertem a munkának azt a részét. Két szobás volt a lakás: konyha, kis előtér, előszoba, kis fürdőhelység. 1958-ban tető alá hoztuk. Szögi apuka, feleségemnek az apja, ő tette rá a tetőt. Ő önállóan épített házat, nem volt ugyan szakmája, de gyakorlata volt benne. A betongerendákat is beraktuk. 20 ezer Ft OTP kölcsönt vettünk föl, abból megvettük az ajtókat, ablakokat. Az előszoba üvegfalás volt, 3szor 3 méteres, a szobák előtt a bejárat felől, azt az egyik asztalos csinálta. Minden munkát én végeztem. Megcsináltuk a mennyezetet úgy, hogy széldezkát raktam a betongerenda talpára, a fölsején légüres teret hagytam. A padláson megint deszkával, széldezkával, borítottam be, arra megint nádat, arra sarat. Ezt kívül-belül betapasztottam.. Ezt március végén kezdtük. Feleségem segített. Én földobáltam a kihagyott résen a padlásra a sarat, ő meg ott eligazította. Elkészült a ház, ekkor már november volt. A szobák ki lettek padolva, megcsinálta a szomszédunk, ő asztalos volt. Kértem a vállalatától két hordozható csempekályha anyagot. Egyiket elkészítettem az egyik, másikat a másik szobába. Egyikben sütő is volt. Volt hozzá tűzrevaló. Saját lakás, 10 év után hét gyerekkel! Azt a boldogságot! Odáig jutottunk, sok munkával, sok küzdelemmel. Így lettünk szentetornyai lakosok. Jó meleg volt bent. Azt mondja a feleségem, soha nem tudott se azelőtt, se azután olyan piskótát sütni, mint ami a csempekályha sütőjében sült.

23 év Szentetornyán

23 évig laktunk Szentetornyán, a gyerekeket ott neveltük fel. A család eléggé széjjelszóródott, egy gyermek sem maradt Szentetornyán. Közben a gyülekezet létszáma nagyon megcsappant, már nem voltak férfiak, legutóbb, csak én, meg Ceglédi Károly. Néniek voltak tízen, tizenketten, de azok is idősek. Úgy éreztük, hogy ez nekünk csak nem lesz így jó, magunkra maradunk majd az idős korra.

A következő házépítés Orosházán

Bejöttünk Orosházára. Eladtuk a házat. Itt Orosházán vettünk egy öreg rossz házat. Lebontottuk, és megint építkeztünk. Addigra én már nyugdíjas voltam. Valamennyire ismertem már az ilyen munkát, mert hiszem Szentetornyán már építkeztünk, de azért megpróbált engemet mire kész lett. Úgy volt, hogy akkor Feri fiúnk katona volt, és a katona társait elhívta segíteni. Volt vagy 8, vagy 10 katona, összesen voltak több, mint húszan, amikor építkeztünk. Két nap: pénteken, szombaton történt az építkezés, előbb a lábazatig mi megcsináltuk. Csak falazni kellett. B 29-esekből haladós volt. Feriék felől kész volt úgy, hogy csak a gerendákat kellett rakni, mifelőlünk a bejáraton csak annyira lett kész, hogy félig az a kis beugró rész. Azután én tovább folytattam. A válaszfalakat én magam csináltam meg, utólag. Azután tető alá került. Az ács alapos munkát végzett, komoly tetőt tett rá, nagyon megerősítve. Szépen megcsinálta. A mennyezetet Feri az ő részüket, a mi részünket én tettük rendbe. Joó Feri kívül belül bevakolt, én kiszolgáltam. . A mennyezet így készült: 60 centire raktuk a gerendákat, arra megfelelő vastagságú fákat raktam 80 centi távolságba keresztbe.

Alól tetőlécet szegeltem fel, arra ráhúztunk egy sor stukatúrnádat, – ketten raktuk a feleséggel a nádat, jól megcsináltuk. Alul aládúcoltam két gerendaközt egyszerre, olyan anyagom volt. Felülről gipszes malteros anyaggal beöntöttem, úgy hogy az tömítődött, de még néhol átjött a stukaturnádon is. Perlittel megtöltöttük a gerenda felső közit, azt 20 milliméteres forgácslappal szépen beborítottam, és padlószőnyeggel terítettem be. Így csináltam meg. Mennyi munka volt vele! El lehet gondolni. A feleségem annyit segített. Hegedűs János, az unokaöcsém, meghalt már szegény Kardoskúton Az apja édesapám testvére volt, Lajos bácsi. A Hajnal utcán laktak, Bikádiék szomszédja. Volt neki elektromos felvonója, elkértem tőle. Megkevertem egy gép maltert, 4 vödröt teli raktam, elvittem, az ablak iránt volt felszerelve a felvonó. A feleségem azt megtette, hogy ráakasztott két vödröt, ő kezelte a felvonót.. Én leengedtem a két üres vödröt. Amikor az elfogyott a malter, megint lementem, megkevertem a következőt. Így ment a közfalak berakásakor is fönt. Azóta már gondolkodtam rajta, hogy inkább fölvettem volna 50 ezer forint kölcsönt. Nekünk nem kellett fölvenni pénzt, úgy csináltuk, hogy kifutotta. Volt egy kis tartalékunk. 170 ezer forint volt az eladott ház ára, de azon felül is volt pénzünk. De inkább vettem volna föl kölcsönt, és segítséget fogadtam volna, hogy más csinálja meg. De hát azt mondtam, rá érek, sokáig csináltam. Karácsonyra költözködtünk be, akkkora már rendben volt minden. Volt vegyestüzelésű kazánunk, központi fűtés. Ernő fiunk bele segített nekünk a munkájával. A radiátorokat felszerelte, meg amit kellett, ő olyan munkás volt. A villanyszerelőt úgy fogadtuk meg, nem volt köztünk, aki szerelte volna. A bádogos munkát Ernőnek egy munkatársa végezte. Jött az illető és leszabta a tetőt, körülszegte a kéményt, ilyen munkákat végzett. Azóta ott lakunk.

Hogy telt el?

Gyermekeink születtek, neveltük őket. Kilenc gyermekünk született, s azok közül heten elnyerték a Jóisten kegyelmét. Nem volt különösebb családi problémánk, mint halljuk manapság némely családokban, hogy a gyermekek engedetlenek, szélsőségesek, még a világiak viselkedési szintjét tekintve is, még talán némelyek annál is lejjebb vannak. Olyan jó szándékúak azok a gyermekeink is, két fiúnk, akik nem követnek bennünket, vagy az Urat, de úgy olyan békesség van. Nem akarom szépíteni, nincsen az én szívemben, az hogy az én dolgaimat szebbnek tüntessem fel. Én is erőtlén vagyok, voltam is, az is vagyok, de valahogy a Jóistennek kegyelmét olyan csodálatosan érzem az én életemen megnyilvánulni. Hosszú idővel áldott meg a teremtő engem, –több mint 80 esztendő – és olyan egészséges voltam életemen át, nem volt küzdelmem a betegséggel, nem volt ilyen probléma. Előadódott életemben olyan is, amit majd később úgy láttam, hogy az nem volt egészen helyén való. Olyan csodálatos, hogy az úrnak szerető irtalma segített nekem abban, hogy azt le tehettem, hogy abból megváltoztam. Beismerem az én hiányosságomat, amely előadódott az én életemben. Úgy érzem, hogy talán azért adott az Úr nekem ilyen hosszú időt, nem voltam még lelkileg kész, és ma sem vagyok még teljességgel készen. De az idő már úgy van nyolcvanon felül, hogy fizikailag is már egy hanyatló állapotot jelent mindenkinek az életében. Lelkileg azt nagyon meghatározza az, hogy az előbbi életkörülménye, az ő hitélete, és az Úrhoz való ragaszkodása milyen volt. Nagyon meghatározza a késői idős kort is. De azt el tudom mondani, ahogy az életre a fiataloknak készülni kell, tanulni kell, ez testi célt szolgál. Mert az ember olyan természetű, olyanok vagyunk, hogy mindent úgy szeretnénk, hogy kedvező legyen a mi éltünkben.

III.

VISSZATEKINTÉS

Könnyebb idők

Olyan nagy változás állt elő az előző században, amely épphogy csak elmúlt, amely minden korábbi időket felülmúlt. Ilyen gyors fejlődés az emberiség életében annak előtte nem volt. Ahogy visszaemlékszek a kisgyermek koromra, hát 80 esztendő, vagy talán egy kicsit több annál, ehhez mértén olyan ösies volt a mi részünk. Az a sok jármű, ami most látható az utakon, az nem volt. Akkor volt kifejlődőben a motorizáció. Még úgy visszaemlékszek, hogy kerékpár is kevés volt a falunkban, talán a két kezem ujjain meg tudnám számolni, hogy kinek volt. Olyan egyszerű életvitellel éltek az emberek, természetes módon, minden természetes volt, és nem volt az a sok ártalom, ami ma már napjainkban van. Ezt csak azért szólok, hogy mi, kik idős korúak vagyunk már, tudunk összehasonlítást tenni az akkori életkörülmény és a mai között. Akik ma fiatalok, ebben születnek, ebben élnek, ezt vélik természetesnek, nem tudják, hogy korábban milyen is volt az emberek élete. De hadd fordítsam a szót az Úr ígéretére! Az Ő ígérete minden korban élők részére időszerű volt. Mert ennek az ígéretnek az időpontja nincsen meghatározva, hogy mikor lesz, hanem csak mint ígéret hangzott el, hogy majd lesz. Már a tanítványok is az ő életük idejében, amikor az Úr búcsúzott tőlük, már akkor kérdezték: – hogy nem ebben az időben épít-e majd az országot meg? Az Úr válaszolt nekik: – „nem a ti dolgotok az”. Az ő hivatásuk egészen más volt. Nem tudni az időket és az időknél végezetét. Őnékik az volt a hivatásuk, hogy az Úr nevét hirdessék és az Úr kegyelmét.

Az ígéret

Így teltek el hosszú századok, szinte olyan egyformaságban lassú fejlődés volt az emberiség történetében. De az az ígélet olyan volt a hívek szívében, hogy számítottak rá, várták ki-ki az ő életének napjaiban, hogy majd az eljön. De mindezideig nem teljesedett be. Bár Pál apostol egyik levelében olvashatjuk azt, hogy ő egészen más megvilágításban szól erről az időről, és mondja is, hogy „nem jó el addig, még sok minden teljesedésbe nem megy”. Ezekre a jelen időkre utalt ő a kijelentéssel. Sok mindennek történni kellett az Úr eljövételét megelőzően, és még történni is kell. De az a hit és az a reménység a híveknek szívében élt időről-időre. Úgy hitték, úgy remélték, úgy haltak meg sokan a hívek közül ezideig. Olyan csodálatos ez az ígélet! Olvassuk a Szent Igében, amikor a vőlegény – tehát az Úr – eljövételének ígéletét tárja elénk az Ige, hogy akik várják, elszunnyadtak. Későre nyúlt ez az idő, vagyis az az idő későre nyúlik, amikor a beteljesedés előáll. Ebben a várakozásban úgy megfáradnak, akik várják azt. Gondoljunk csak arra, hogyha az első században beteljesedett volna, akkor nem lett volna már tovább mire várakozni és nem lett volna a földön élet. De mivel, ez hosszúra nyúlt, a jelen időben is úgy van.

A készülődés jelei

Abban a korszakban élünk, amikor ránk vonatkozik az az Ige, amely a balgatag és okos szüzekről szól, hogy mindnyájan elaludtak. Ez egy olyan csodálatos állapot, ami alól nem vagyunk mentesek. Mégis az a vigasztalása van az Igének felénk, hogy akik eszeseknek vannak szólva és elfogadva, és akiknek a szívében a Szent Lélek olaja él, azok meghallják majd azt a kiáltást, amikor hangzik: „Ihol van a vőlegény!” Igen, de a mi szívünknek gondolatában és érzésében úgy megfordul az, hát kik azok, én vagyok-e vagy mások azok, akiknek majd a kiáltás hangzik és a kiáltásra ők majd fogadják a vőlegényt, az Úr Jézust. Olyan nehéz erre válaszolni, de mégis azért a várakozásnak és a készülődés jeleinek a bizonyosságát a mi szívünkben és életünkben hordozzuk. Mert meg van hagyva az is, hogy ezekben a napokban és ezekben az időkben – úgy van kijelentve a jövendölésben – amikor látják a veszedelmet beteljesedni, végbemenni azokat az eseményeket, amelyek napjainkban történnek, akkor ez már arra utal, hogy közel van az az idő, amikor eljön majd a vég. Ezekben a napokban és ezekben az időkben már jó, ha tudunk mentesülni a világhoz való ragaszkodásunktól, a jelen lévő dolgoktól a legteljesebb mértékben el tudunk különülni. Mert úgy van kijelentve a Szent Igében, hogy azokban a napokban Jeruzsálemnek a bevétele, és az Izrael népének a veszte van hasonlítva ezekhez a napokhoz és időkhez. Úgy szólott az Úr: „amikor látjátok az ellenségtől Jeruzsálemet körülveve, tudjátok meg azt, hogy elközeledett az ő elvesztésének ideje”. Akkor már nem arra kell gondolni, hogy valamit én még megmentek abból, ami a kezem között van. Hagyni kell már azt, sokkal nagyobb érték az, ha valaki a saját lelkének megmentésére tud gondot viselni. Úgy szól a jövendölés, hogy aki a mezőn van, ne térjen haza, hogy valamit elvigyen. Vagy aki házában a felső részén van, ne szálljon alá, hogy mentse azt, ami az övé, ami a jelenlegi életben az ő szükségére való. Ha ezt a szoros értelmében vesszük, akkor talán olyan gondolat is előjön a mi szívünkben, hát akkor ne munkálódjunk a jelenvalóért? Igen, munkálódni kell, mert hiszen az idejét nem tudjuk ennek. Lehet, hogy még hosszú idő telik el, és az élet folyamatosan halad előbbre, ahogy Noé idejében is volt. De a gyakorlatban is látjuk: születnek a gyermekek, felnövekednek, az idősök elmennek, minden ugyanazon módon van, ahogy az kezdődött a teremtéstől kezdődően. Igen, de azok a jelek, amelyek most történnek, és előttünk vannak, amit szemlélünk, azok nem voltak a korábbi időkben, amikor úgy szól a Szent Ige hasonlítóképpen, hogy „amikor látjátok, hogy a fügefá virágzik, akkor tudjátok meg azt, hogy elközeledett a nyár”, és most

már az következik. Olyan jó volna nekünk, ha tudnánk szorosán gondolkodni az Ige tanácsa szerint, és hogy azt az erőnket és ezt a békességet, amely még a jelenben részünk, hogy azt jó célra fordítanánk, önmagunknak és másoknak lelki üdvösségére, a szíveknek békességére és lelkileg való előmenetelre.

Pusztítás

Olyan szomorú azt tapasztalni, hogy az előző században két világháború volt. Az első 20 millió lelket vett áldozatul, a második pedig, nem tudni pontosan a számát, de szinte a dupláját. Amikor ilyen szörnyűségek vannak, amikor az emberek milliói pusztulnak el, akkor gondoljunk csak arra, hogy milyen isteni gondviselés a mi számunkra, hogy nekünk még nincsen részünk ebben. Azóta is vannak, a második világháború óta, ilyen pusztító háborúk, gondoljunk csak a déli háborúra, a balkáni háborúra. Minden időben szörnyű volt a háború, mert embereket pusztított és nyomorba döntött. De a korábbi időben, amikor a front elhaladt, azok szenvedtek, akik ott voltak, elmenekültek, majd amikor nyugalom lett, visszatértek. Most pedig azt kell látni, és a híradásokból is érteni, hogy sok tízezrek hagyják ott az otthonukat, mindenüket otthagyják, mert nem vihetik magukkal, pusztán az életüket mentik, és még a reménysége sincs annak az ő szívükben, hogy valaha az otthonukba visszatérhetnek majd ismét. Gondoljunk csak meg, hogy milyen szörnyű azoknak sorsuk, a küzdelmeknek, a szenvedéseknek egy láncolatos sorozata kíséri őket. Kallódnak a világban, ki hol, ott vannak, ahol valaki befogadja, valaki nekik ételt ad, vagy hajlékot, egy kis fedelet a fejük fölé. Ez a közvetlen közelünkben volt. Itt tetszik ki, hogy öröm van a szívünkben, és hálásak vagyunk, hogy az Úr megkímélt még ettől minket. Azok az üldözöttek örültek, hogy egy tányér ételt kapnak naponta valakitől, és ha egy kis nyugalmat találtak valakinek az otthonában, ahol lehajthatták fáradt fejüket egy kis nyugalomra. Milyen gazdagon megáld bennünket a Mindenható Isten, az Úr. Nincs semmiben hiányunk nekünk, Hálásaknak kell lennünk ezért az isteni szeretetért, ezért a békességért, ezért az áldásért, a vigasztalásért, amelyben olyan gazdag részünk van. Miért ragaszkodnánk a jelenvalókhöz, és miért áldoznánk időnket, erőnket azért, hogy ennél többet nyerjünk? Ez úgy érzem, kielégítheti a mi szívünknek minden vágyát és kívánságát. Amikor étellel, itallal olyan gazdagon ellát bennünket az Úr, és az Ő békességével körülvesz. Ez az idő még az áldásnak ideje, meg a békességnek ideje. De tudnunk kell azt, mit gyűjtsünk ki-ki önmagának ezekben a napokban és időkben. Mert változás áll elő a világnak állapotában, az emberek életében. A mi sorsunkban is változás állhat elő, és akkor majd abból kell magunkat fenntartani lélek szerint, amelyet most a kegyelme által a mi szívünkben elraktározunk. Olyan kedves a Mindenható Isten előtt az, hogyha valaki törekvő ilyen irányban, és az ő szívében megelégedett.

Készülni kell az idős korra

De az idős korra is készülni kell, és ha valaki nem tud az idős korra készülni, nem tudja az ő dolgait, anyagi dolgait, ami őt körülveszi, úgy elrendezni, hogy az nyugodtságos legyen, akkor a hiányosságok majd elő fognak állni a késői korban, amikor már nem tud úgy gondolkodni, nem tudja úgy átérezni, áttekinteni az ő dolgát, és akkor az utódoknak ez sok küzdelmet ad. Amikor az idő eljár fölöttünk, és a családnak, vagy bárkinek a gondozásába

kerülünk, akkor nekünk nem helyes az, ha valamilyen szokásos gyakorlattal eltérő kívánságaink vannak: én azt szeretném, másképpen szeretném, mint ahogy foglalkoznak énvelem. Hogy az az étel nem egészen jó énnekem, amit ők nyújtanak, vagy az a gondviselés. Olyan jó, hogyha valaki az ő életéből ezt ki tudja törölni. Elégedjünk meg azzal, amit nyújtanak és legyünk hálásak az Úrnak azért. Az én édesanyám 93 évet élt. És olyan szép békességes életbizonyosságot hagyott ránk, az ő gyermekeire. Neki is nem volt kívánsága, amit a család nyújtott öneki, azt ő hálával elfogadta. Nem volt zúgolódó természetű, nem volt nyugtalankodó, hogy 4-5 évet az ő gyengesége folytán már ágyban fekve töltött. Csak kevés időig kelt fel, kicsit sétált és ismét ágyba került. Olyan szédülésféle fogta el őt, és félt attól, hogy elesik. Milyen jó, ha valaki így tud készülni az idős korra! Nemcsak a fiatalkor szép! Én szólhatok úgy, a Jóisten áldása követi az időst az ő életének idős napjaiban, és a szíve szerint át tudja érezni, és köszönettel tud lenni a Mindenható Istennek és az Úrnak azért a szeretetért, amelyet ő még idős korban is élvez a gondviselőtől és tőle, az Úrtól. Az ilyenek az idős kora megszépül. Akkor az tud készülni már a majdani elmúlásra. De ahhoz elő kell készülni mindenféleképpen, lelkiileg is. Az a sok szép jó, amit hallottam én is elődeinktől, a gyülekezetben, embertársaimtól, ami jó volt, ami szép volt, az úgy előttem van, az én szívemben van, és tudom értékelni.

Békességben mindenkivel

Még annyit szólok, hogy jó, ha olyan megértő közvetlenséggel tudunk lenni, először is családi körben, majd a testvéri körben szintén. Nem rovnak fel hamar mindjárt senkinek semmit. Igyekszünk eltűrni, elviselni, ha olyan is ér bennünket, ami talán terhel, vagy ami nyugtalanságot okoz nekünk. Olyan nehezen ment az énnekem életemben. Ha kér tőlünk valamit valaki, akár közlünk való, akár embertársaink, azt jó teljesíteni, ha az tehetségünkben, vagy módunkban van. Úgy előttem állt az, nagyon nehéz volt ellene mondani nekem, ha kért valaki valamire, hogy azt nem teszem. Ha felém bizalommal fordulnak, és én elutasítom, akkor megbántom őket, akkor hogy gondolkodik az énfelőlem, Milyen vagyok én? Ő szorultságában jön, akár anyagilag, akár erkölcsi dolgokban.

Nekünk rossz szomszédunk még eddig nem volt. Úgy gondolom, ezután sem lesz. Úgy igyekeztünk köztük forgolódni, nem dicsekvésképp mondom, de valahogy olyanok voltunk, hogy úgy jól meg voltunk egyik a másikkal. Kerültük az összeütköző pontokat. Kellett elnézni is. Volt olyan is, hogy valaki rendszeresen jött anyagiakért. Hát adtunk neki. Ott maradt nála, de nem sajnáljuk, úgy adódott.

Így telt el

Így telt el az a 80 egynéhány esztendő. És hát most itt vagyok, még itt vagyok. A Jóisten gondviselését, és az Úr támogatását érzem, és az én szívemben hordom. Ha ilyen hosszú is lettem, meg sok dolgot el is mondtam, úgy vagyok vele, ha valakitől hallunk valamit, akkor azt mérlegeljük a mi szívünkben, és ha azonosképpen tudunk érezni, akkor foglalkozunk vele, talán még hasznát is vehetjük.

Én úgy gondolom, mint hívő, Krisztusban hívő, kinek milyen tehetsége van, milyen adottsággal született, és hogy van az Úrtól megáldva, jó, ha abban munkálkodik, abban tevékenykedik, azt veszi előtérbe, az áll előtte. Ha gyenge is vagy erőtlen is, de amennyit

tud tenni ezen a téren, akkor azt jó megcselekedni. Olyan megnyugtató annak, aki ezt teheti. Mert gondoljuk csak meg, ha valaki, mindegy hogy milyenképpen, de szorosságban van és kap segítséget, akkor annak a hálája az Úrhoz felszáll és annak, aki ezt nyújtja, annak elismerésképpen fog majd az jelentkezni. Úgy találjuk a Szentírásban egy helyen, hogy az irgalmasság, az szemben áll az ítélettel.

Adja az Úr nekünk mindannyiunknak, hogy igyekezzünk tenni ki-ki, amennyit tehet. Ezt várja el tőlünk a Mindenható Isten. Ebben támogasson az Úr bennünket.

Tartalom

I. Az Úrra bízzad sorsod

Az elégedetlenség sok bajnak forrása	01
Isten megáldja az övéit	02
Fontos a megelégedettség, hogy kárt ne szenvedjünk	03
A szívnek békessége kiterjed a családra	04
Az atyák vétkéért...	05
Megnyugvó érzés	06
Áldozzunk időt az érdeklődőkre	07
Hiányosságainkat hamar észreveszik	07
Nehéz a teljes ismeretre jutni	08
Nem lehet az emberi igazságot az Isteni Igazság elé helyezni	08
A választott pogányok száma betelik	09
Bizonyságtétel a szekéren	10
A környék gyülekezetei a kezdeti időkben	11
Szoros helyzetek	12
A több szabadság megelégedettséget hozott?	12
Meddig jöhetnek még érdeklődő lelkek?	13
A gyülekezet, mint igazi érték	14
Öreg néni az árvízben	14
Menekülés most	15
Az Ige által ébresztget bennünket	16
Mentség	18

II. Életem története

Születésemkor még tartott a I. Világháború	19
Óvoda, iskola	20
Korai munkába állás	21
Édesanyám munkára nevelt	21
Édesanyám a hitre is nevelt	22
Szerettem a gyermekeket	22
A dinnyével való eset	23
Én is szeretnék hívő lenni	24
A háborús időszak kezdetén	24
Leteszem a jövő gondját	25
Eljutottam	26
Szakmát tanulok	27
Bevonulás	27
Nem fogtam fegyvert	28
Fogdában	29
Debreceni börtön	29
Majd megfűszerezlek én!	30
Fogházi napirend	31
Fogházi élet	32
Jó alvás éhes gyomorral	32
Alantas munkára fogva	33
Foglalkozások	34
Elméleti oktatás	35
„Szabadidő” a zárkában	35
A többi hívő	36
A következő börtön: Szeged	36
Munkalehetőség	37
Szegedről szabadulva	38
Folytatás Orosházán	38
Megint Debrecen	39
Megbízatásom lett	39
Megint sokan	40
Következő állomás: Pécs	40
Tiszti szolga lettem	41
Tészta gyúrás, nyújtás	41
Anyagbeszerző lettem	42
A főügyész autoápolója	42
Virágkertész is lettem	43
Béke helye a háborúban	43
Harmadszor elítélve	44
Szamosújvár a negyedik börtönhely	45
Kukoricát darálunk	45
Az igazgató házimunkása	46
Szabad mozgás	48

Jancsika nyöszörög	49
Simogatás az igazgató úrtól	49
Az igazgatóék példás családi élete	50
Közeledik a front	51
A házimunkás Budapesten is házimunkás	52
Indulunk Sopronkőhidára	53
1944. Karácsonya	54
A házimunkás Sopronkőhidán is házimunkás	54
Kinyílt a börtönajtó	56
Házimunkás ház nélkül	57
Arannyal a hátizsákban	58
Német területen házimunkásként	58
Indulás hazafelé	59
Éjjeli szállás a katolikus papnál	60
Csónakon	61
Bécs	62
Gyorsan eltűnni!	62
Soósék vendége voltam	62
Tovább gyalog	63
Váratlan ismerős a tanyavilágban	63
Nem kell gyalog menni!	64
Az utolsó kilométerek újra gyalog	64
Öt év után újra otthon	65
Visszagondolva	65
Másnak volt nehezebb is	66
A Donnál	67
Hát te hazajöttél?	68
Én megtanultam...	68
Kezds Vásárhelyen	69
Mit tanácsol az Írás a házasságról?	69
Ha nem az Úr kezdeményez	70
A teremtő Istenhez folyamodni	71
Közösen mindenben	72
Az igazi arc később jön elő	73
Akik házasság nélkül élnek	74
Tanácsra hallgatva	74
A közös élet kezdete Vásárhelyen, a tanyán	75
A városban Vásárhelyen	75
Gyapotgyárban	76
Tíz év telt el Vásárhelyen	77
Szentetornyán megtelepedni?	78
Van már telek!	79
Házunk fölépítése	79
Öntödei munka	80
Kályhásoknál	81
A Tsz következik, de elkészül a ház is	82
23 év Szentetornyán	83
A következő házépítés Orosházán	84
Hogy telt el?	86

III. Visszatekintés

Könnyebb idők	89
Az ígéret	90
A készülődés jelei	91
Pusztítás	93
Készülni kell az idős korra	94
Békességben mindenkivel	95
Így telt el	96